

Jaarverslag van het War Heritage Institute

Michel Jaupart

War Heritage Institute

Inhoudstafel

VOORWOORD VAN VOORZITTER VAN DE RAAD VAN BESTUUR	4
VOORWOORD VAN DE DIRECTEUR-GENERAAL	6
2020 IN EEN OOGOPSLAG	8
DE HERINNERING	14
HERDENKINGSACTIVITEITEN	15
<i>Een honderdtal leerlingen op herdenkingsreis naar Auschwitz</i>	<i>15</i>
<i>Herdenk jouw held uit de Tweede Wereldoorlog op 8 mei 2020</i>	<i>16</i>
<i>Onze Vergeten Helden – War Dead Register</i>	<i>17</i>
HERDENKINGEN	18
<i>De “Liberation Route”</i>	<i>18</i>
<i>Het nationaal defilé</i>	<i>21</i>
<i>Jaarlijkse herdenking in het Fort van Breendonk</i>	<i>22</i>
<i>Nuts Day</i>	<i>23</i>
ONZE EDUCatieve DIENST	24
ONZE TENTOONSTELLINGEN	25
<i>Tentoonstelling «Operatie Noordzee 1944-45»</i>	<i>26</i>
<i>Snapshots, Echoes of Silence »</i>	<i>27</i>
<i>Operatie “Geen helden zonder masker”</i>	<i>29</i>
<i>Renovatie van de zaal 14-18</i>	<i>30</i>
ONZE COLLECTIES	32
ONZE AANWINSTEN	33
BRUIKLEENEN VOOR INTERNATIONALE TENTOONSTELLINGEN	39
DEPOTS	41
COLLECPRO, ONZE DATABANK, IN DE SCHIJNWERPERS IN 2020	42
<i>Enquête en ontmoetingen</i>	<i>42</i>
<i>Aanwerving van een e-curator</i>	<i>42</i>
RESTAURATIE EN REORGANISATIE VAN ONZE RESERVES	43
<i>Restauraties</i>	<i>43</i>
<i>Reorganisatie van onze reserves</i>	<i>45</i>
ONTWIKKELING VAN NETWERKEN	46
« BELGIUM, BATTLEFIELD OF EUROPE » IN DE STARTBLOKKEN	48
ONS DOCUMENTATIECENTRUM	50
WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES	53
WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN	57
TOERISTISCHE MARKETING “HOE MEER BEZOEKERS NAAR DE WHI-SITES LOKKEN?”	61
ONZE COMMUNICATIECAMPAGNES NAAR HET PUBLIEK TOE IN 2020	63
CAMPAGNES	64
PUBLICATIES	65
ACTIES TIJDENS DE LOCKDOWN	65
POST-LOCKDOWN ACTIE	66
HET WHI SAMENGEVAT	67
HISTORIEK	68
ONZE SITES	69
<i>Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis</i>	<i>70</i>
<i>Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk</i>	<i>71</i>
<i>Bastogne Barracks</i>	<i>72</i>

<i>Dodengang</i>	73
<i>Gunfire</i>	74
<i>Commandobunker Kemmelberg</i>	75
ONZE OPDRACHTEN.....	76
ONZE WAARDEN.....	77
<i>De Instelling</i>	77
<i>De medewerkers</i>	77
BEHEERORGANEN.....	79
<i>La Direction</i>	79
<i>De Raad van Bestuur</i>	79
<i>De Wetenschappelijke Raad</i>	80
<i>Erfgoedraad</i>	80
ENKELE CIJFERS.....	81
<i>Financiën</i>	81
Resultaat van het boekjaar 2020.....	81
De ontvangsten.....	82
De uitgaven.....	83
<i>Personeel</i>	85
<i>Bezoekerscijfers</i>	86
COLOFON	88

Voorwoord

Koen Palinckx

Voorzitter van de Raad van Bestuur van het
War Heritage Institute

Voorwoord van Voorzitter van de Raad van Bestuur

Beste lezer,

2020 begon hoopvol en met de prachtige en druk bezochte bevrijdingscolonne die in het najaar van 2019 door het noorden van het land trok nog vers in het geheugen.

In januari was het zuiden van het land aan de beurt waar we met de colonne langs de slagvelden van het Ardennenoffensief trokken. Ook dit werd een groot succes waarmee het WHI aantoonde dat erfgoed en geschiedenis niet enkel iets is voor zalen van musea, bibliotheken en onderzoekscentra.

Ook het grote publiek kan warm gemaakt worden voor ons militaire erfgoed en patrimonium via projecten levende geschiedenis, dynamische evenementen en indrukwekkende optochten zoals onze bevrijdingscolonnes. We kunnen dit niet genoeg benadrukken!

Helaas kwam aan de dynamiek rond de 75ste verjaardag van de bevrijding abrupt een einde toen ons land, Europa en de rest van de wereld in een ongekende sanitaire crisis werden gedompeld: Covid19.

De pandemie had een enorme impact op de sector van de musea en ook het War Heritage Institute werd getroffen door gedwongen sluiting, schrappen van events en tentoonstellingen. Thuiswerk werd voor onze medewerkers het nieuwe normaal.

Ten gevolge van deze situatie kelderden de bezoekerscijfers en Covid had een grote impact op de inkomsten van de instelling.

Desondanks werd er alles aan gedaan om het contact met het publiek niet te verliezen. Via onze digitale kanalen werden inspanningen gedaan om virtueel verder te werken.

De herdenking van 8 mei "Herdenk jouw held uit de Tweede Wereldoorlog" was hiervan een geslaagd voorbeeld.

Ook de plechtigheid van 11 november werd een digitaal verhaal.

Waar de tribunes in het Nationaal Gedenkteken Fort van Breendonk in september normaal goed gevuld zijn, hielden we nu noodgedwongen een plechtigheid met een zeer beperkt aantal aanwezigen, geheel online te volgen.

In de periode van versoepeling van een aantal maatregelen konden nog enkele fysieke activiteiten doorgaan maar hoe dan ook was 2020 een jaar van uitdagingen, flexibiliteit en voortdurend aanpassen.

Anderzijds werd de nood om verder en meer te digitaliseren alsmaar meer duidelijk. Een weg die het War Heritage Institute zeker meer en meer zal bewandelen.

Niet steeds zichtbaar voor het grote publiek, maar achter de schermen werd in de sites heel wat werk verzet om collectiestukken te restaureren, conserveren en in goede staat te houden. Ook de zaal 14-18 werd opgefrist, en dat alles om klaar te zijn voor het moment dat we weer veel publiek mogen ontvangen.

Om dit laatste is het ons tenslotte te doen: zonder bezoekers, geen museum. Ik wil mijn waardering uitdrukken voor de mensen die de weg naar de sites van het War Heritage Institute ook tijdens Corona zijn blijven vinden en hoop van harte dat het grote publiek ons in 2021 en de komende jaren massaal zal blijven steunen!

Dit jaarverslag schetst in detail het verloop van een uitzonderlijk jaar...

Koen Palinckx
Voorzitter van de Raad van Bestuur

Voorwoord

Michel Jaupart

Directeur-generaal
War Heritage Institute

Voorwoord van de Directeur-generaal

Beste lezers,

Objectief op 2020 terugblikken is niet evident. Het jaar heeft immers ongelooflijk menselijk leed veroorzaakt en nooit eerder had een sanitaire crisis dergelijke verregaande socio-economische gevolgen. Ook voor onze instelling was de crisis bijzonder zwaar.

We zagen ons genoodzaakt de deuren van onze sites te sluiten en ons documentatie- en onderzoekcentrum ging voor publiek en vorsers eveneens dicht, eerst van 30 maart tot 19 mei en vervolgens nog eens van 27 oktober tot 30 november 2020. Heel wat herdenkingsevenementen en culturele activiteiten werden afgeschaft.

Toen onze sites wel open waren, hebben we de sanitaire richtlijnen nauwkeurig toegepast: door de bezoeken aan te passen en door alle noodzakelijke maatregelen te nemen om ons publiek en onze medewerkers veilig te kunnen laten deelnemen aan de evenementen die wel plaatsvonden.

Ik wens echter toch de balans van 2020 op te maken en vooral te benadrukken dat we ondanks alle moeilijkheden en dankzij de doortastendheid en het professionalisme van onze medewerkers een hele reeks projecten tot een goed einde hebben weten te brengen.

Het eerste project was de **Bevrijdingscolonne Zuid**, waarbij de sporen van de geallieerde legers tijdens de Slag om de Ardennen werden gevolgd. De samenwerking tussen een hele reeks partners - waaronder de verschillende beleidsniveaus van ons land, Defensie, de doorkruiste gemeenten en onze instelling - leverde een unieke evocatie op. Tussen 17 en 21 januari 2020 reed de **“Bevrijdingscolonne Zuid”** door de provincies Luxemburg en Luik langs een parcours van zo’n 300 km met 17 haltes.

Alle gemeenten die werden aangedaan, hadden speciale evenementen georganiseerd, onder andere huldes aan de lokale oorlogsmonumenten. Nooit eerder waren zoveel historische voertuigen, waaronder aanvalstanks en andere rupsvoertuigen, op de Belgische wegen te zien. Talloze enthousiaste toeschouwers gaven present. Datzelfde enthousiasme werd weerspiegeld in de vele artikels die de pers aan het onderwerp wijdde

In januari 2020, hetzij 75 jaar na de bevrijding van de kampen, nam een honderdtal leerlingen van het secundair in het gezelschap van minister Philippe Goffin deel aan een **herdenkingsreis** naar Auschwitz.

In februari verwelkomden we op initiatief van de Stichting “Liberation Route Europe” de beroemde architect Daniel Libeskind voor een lezing. Hij nam het woord voor een bomvolle zaal om zijn visie op **“Building Memory”** voor te stellen.

Tijdens de eerste lockdown heeft onze instelling alle registers opengetrokken om contact met het publiek te houden: activiteit, creativiteit en verbeelding alom **op onze webstek**, op **ons YouTube-kanaal** en **op de sociale netwerken**. Ter gelegenheid van de Nationale Veteranendag werden drie van onze documentaires online geplaatst. Op onze webstek vestigden we ook **de aandacht op de pedagogische dossiers** uitgewerkt door onze educatieve dienst om de kinderen warm te maken voor een bezoek zodra de sanitaire toestand dat opnieuw zou toelaten. Op onze sociale netwerken werden **virtuele campagnes** georganiseerd, zoals “Herdenk jouw held uit de Tweede Wereldoorlog” met #wewillmeetagain. Het hoogtepunt daarvan was op 8 mei te beleven, in het gezelschap van de Belgische zangeres en songwriter Selah Sue.

Dit jaar stond **de plechtigheid van 21 juli** in het teken van de 75e verjaardag van de bevrijding. Alle mannen en alle vrouwen die op welke wijze dan ook tegen het coronavirus streden, werden eveneens voor het voetlicht gebracht. Het traditionele militaire defilé ging niet door, maar **tien historische voertuigen van de Brigade-Piron**, door onze instelling ter beschikking gesteld, defileerden voor de eretribune. Vervolgens waren ze twee dagen lang te bewonderen op het vierkante binnenplein en in de Grote Hal van het Koninklijk Legermuseum.

De Belgische fotograaf Luc Mary-Rabine schonk onze instelling 250 originele afdrukken. 55 daarvan, gewijd aan de Herinnering en meer bepaald aan de concentratiekampen en uitroeiingscentra, werden uitgekozen om in het Koninklijk Legermuseum in een tijdelijke tentoonstelling te worden opgesteld: **“Snapshots, Echoes of Silence”**.

De jaarlijkse bedevaart in het Fort van Breendonk, in aanwezigheid van Z.M. de Koning en de hoge overheden van de Staat, nam in 2020 ook een bijzondere vorm aan. Het publiek kon het eerbetoon virtueel volgen via een rechtstreekse uitzending op onze Facebook-pagina.

Ik zou dit voorwoord willen afronden door te preciseren dat **onze ploegen tijdens de hele lockdown hard gewerkt hebben**: onze historici en collectiebeheerders hebben de toekomstige tentoonstellingen voorbereid, de administratieve diensten verzekerden een permanente opvolging, de bewakingsploegen beveiligden de collecties en de gebouwen... allemaal in afwachting van een heropening voor het publiek. De situatie was uitzonderlijk en we hebben ons moeten aanpassen om de bezoekers de mogelijkheid te bieden van onze prachtige collecties te genieten. We zijn ervan overtuigd dat niets boven de rechtstreekse confrontatie met een object uit het verleden gaat, maar we zijn er eveneens zeker van dat **onze instelling in staat is geweest gedurende deze bijzondere periode te blijven verrassen**.

Tot slot zou ik me bij het voltallige personeel van het War Heritage Institute willen aansluiten om al onze partners én ons publiek te bedanken voor hun niet-aflatende belangstelling en voortdurende steun.

Ik wens u alvast veel leesgenot!

Michel Jaupart
Directeur-generaal
War Heritage Institute

2020 in een oogopslag

Januari

9 januari
Studiedag in het WHI
over oorlogspropaganda

16 januari
Een honderdtal leerlingen
op herdenkingsreis naar Auschwitz

Van 17 tot 21 januari
De Bevrijdingscolonne Zuid
doorkruist een deel van de Ardennen

Februari

4 en 5 februari
Lezing "Building Memory"
door architect Daniel Libeskind in het WHI

18 februari
Het WHI neemt deel aan het eerbetoon aan
Koning Albert I in Luik

Mei

2 mei
Heropening van onze zalen
na de eerste lockdown

8 mei
Campagne "Herdenk jouw held
uit de Tweede Wereldoorlog"

Juli

19 juli
Intieme herdenkingsplechtigheid
op de site van Gunfire voor de
vliegtuigramp in Sake-Masisi

21 juli

**Tien historische voertuigen van de
Brigade-Piron, ter beschikking gesteld
door het WHI, defileren
voor het Koninklijk Paleis**

Augustus

18 augustus

**Onthaal van de eerste bezoeker van de
C119 in zijn nieuwe opstelling, met een
geschenk: een abonnement voor
onbeperkte toegang tot onze 6 sites**

September

13 september

**Open Monuments Day op
de site van Gunfire in Brasschaat
Demonstratie van artilleriegeschut
en rijdende pantser**

21 september

**Het WHI in de schijnwerpers
Reportage van NOTELE over onze
verzameling m.b.t. kunstenaar
Fernand Allard L'Olivier, bijgenaamd "FALO"**

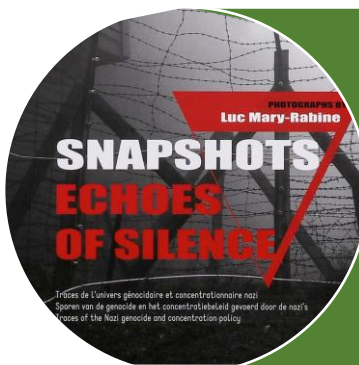

23 september
Jaarlijkse plechtigheid in het
Fort van Breendonk, rechtstreeks te
volgen op de Facebook-pagina van het WHI

Oktober

1er oktober
Inhuldiging van de tijdelijke
tentoonstelling
"Snapshots, Echoes Of Silence"

3 oktober
Workshop over fotografische kadrering
op basis van de tentoonstelling
"Snapshots, Echoes Of Silence"

3 et 4 oktober
Retrospectieve van mode in oorlogstijd
in de tentoonstelling
"Oorlog-Bezetting-Bevrijding"
Voorstelling van de creaties van
de studenten van het Institut Bischoffsheim

24 oktober
Nocturne op de WHI-site
van Gunfire in Brasschaat

November

11 november
Online herdenking
“Onze vergeten helden”

17 november
Het WHI neemt deel aan een
internationaal online congres
“Gedenkplechtigheid voor de
70e verjaardag van de oorlog in Korea”

18 november
Virtueel congres over de museale
voorstelling van de Tweede
Wereldoorlog voor studenten
Geschiedenis van de VUB

December

13 en 14 december
Nuts-weekend zonder publiek
voor de 76e verjaardag van de
Slag om de Ardennen

De Herinnering

Herdenkingsactiviteiten

Herdenkingen

Onze Educatieve Dienst

De Herinnering

Kennis over de tragische gebeurtenissen die onher roepelijk in het verleden verankerd zijn, vergt herdenkingswerk. Dat moet de vorm aannemen van een erfgoed dat we aan de jongere generaties doorgeven.

Wanneer we de menselijke offers van de twee wereldoorlogen in herinnering brengen, vereeuwigen we de waarde van de vrijheid die de slachtoffers van de conflicten trachtten te vrijwaren. De volgende generaties moeten over de instandhouding van deze vrijheid waken.

Herdenkingsactiviteiten

Een honderdtal leerlingen op herdenkingsreis naar Auschwitz

Op 16 januari 2020 deed de dienst Herinnering van het WHI in het gezelschap van een honderdtal jongeren uit heel België Auschwitz en Birkenau in Polen aan. Elk jaar rond de datum van de bevrijding van de kampen (27 januari) co-organiseert het WHI, samen met het ministerie van Landsverdediging, een dergelijke reis voor leerlingen uit de laatste cyclus van het secundair onderwijs. Tijdens een rondleiding van twee uur werden de jongeren en de begeleidende leerkrachten met de gruwel van de concentratiekampen in Auschwitz geconfronteerd. Zo zagen ze met eigen ogen wat het nazisme inhield. Het bezoek werd afgerond in de gaskamer van het kamp.

In de namiddag gingen de leerlingen naar Birkenau waar ze, onder andere, de vrouwenkazerne, het quarantainekamp en de overblijfselen van de gaskamers bezochten. Net voor het vallen van de nacht vond een herdenkingsplechtigheid plaats om het lijden van de talrijke slachtoffers in herinnering te brengen.

Het WHI en het ministerie van Landsverdediging organiseren elk jaar herdenkingsreizen naar Auschwitz om de jongeren te sensibiliseren voor de gevolgen van een van de grootste tragedies van de 20e eeuw. Tijdens hun bezoek aan Auschwitz worden de leerlingen door de geschiedkundige uitleg van de gidsen bewust gemaakt van de misdaad tegen de mensheid die op deze plek werd gepleegd. Zo wordt bespiegeling opgewekt en worden de deelnemers aangespoord om zich de waarden van de Rechten van de Mens eigen te maken..

Herdenk jouw held uit de Tweede Wereldoorlog op 8 mei 2020

Op 8 mei 1945 eindigde de Tweede Wereldoorlog. Gezien de covid-19-lockdown gedacht het War Heritage Institute deze 75ste verjaardag **met een online campagne.**

Met het alom gekende oorlogslied “We’ll Meet Again” van Vera Lynn als inspiratie organiseerde het **War Heritage Institute een Facebookcampagne met Arnout Hauben en Christophe Deborsu als kopstukken.**

Het grote publiek toonde een grote betrokkenheid. **De hashtag #wewillmeetagain** leverde op enkele dagen tijd meer dan 500 posts op met foto’s en verhalen rond een held uit de Tweede Wereldoorlog.

Op 8 mei zelf vond het nationale herdenkingsmoment plaats. **Om 23.01 uur stipt vertolkte de bekende zangeres Selah Sue “We’ll Meet Again” live op Facebook en Eén (VRT).**

In navolging van 8 mei herdacht het War Heritage Institute ook **11 november** online met de campagne **“Bezoek een graf van een Vergeten Held op de begraafplaats van je gemeente”**. Onder het motto **“Onze Vergeten Helden leven verder in de herinnering”** trok het WHI naar de gemeentelijke begraafplaatsen van respectievelijk Slypskapelle en Bergen om er symbolisch alle Vergeten Helden uit zowel de Eerste als Tweede Wereldoorlog te eren. Via de op deze begraafplaatsen opgenomen Facebook-filmpjes riep het WHI de bevolking op dit voorbeeld te volgen.

Het hele jaar door werkt het WHI verder aan de herinnering van de oorlogshelden. In 2020 prijkte een recordaantal herdenkingsplaatjes Pro Patria op de oorlogsgraven van “Onze Vergeten Helden” op de gemeentelijke begraafplaatsen. In de periode 2018 – 2020 reikte het WHI aan 275 gemeentes 3.700 herinneringsplaatjes “Pro Patria 14-18” en 1.000 herinneringsbordjes “Belgische oorlogsgraven” uit. In de periode 2019 – 2020 ging het om 2.700 “Pro Patria 40-45” en 200 herinneringsbordjes, verdeeld over 141 gemeentes.

Dankzij de blijvende inzet van vele gemeentes en vrijwilligers kon het WHI ook in 2020 de website www.wardeadregister.be voortdurend bijwerken en vervolledigen. In deze online databank zijn heel wat gegevens te vinden over het burgerlijke en militaire leven van meer dan 60.000 Belgische gesneuvelden uit voornamelijk de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.

Herdenkingen

De "Liberation Route"

De weg naar de vrijheid!

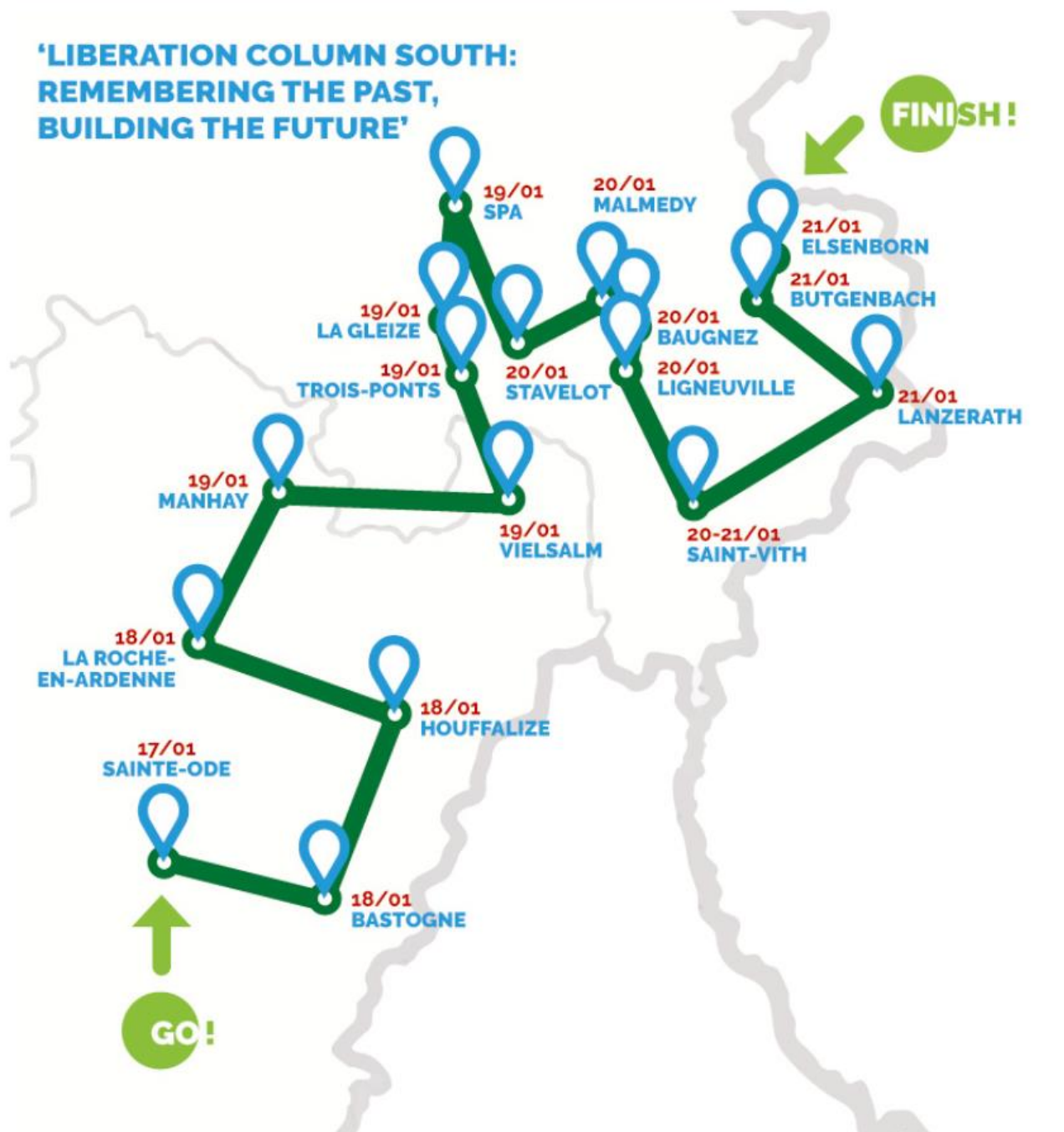
In het kader van de plechtigheden rond de 75e verjaardag van de bevrijding van België organiseerden het War Heritage Institute en de Landcomponent van Defensie na de Bevrijdingscolonne Noord in september 2019 een **Bevrijdingscolonne Zuid** die van 17 tot 21 januari 2020 door de Ardennen trok. Privéverzamelaars stelden 30 voertuigen uit die tijd ter beschikking en het WHI voegde daar voor deze herdenkingsplechtigheid 20 voertuigen en een vijftigtal personeelsleden aan toe, de meesten onder hen verbonden aan de site van Bastogne Barracks. Een groot deel van deze unieke en prachtig gerestaureerde WHI-machines nam effectief aan de bevrijding in 1944 deel. De voertuigen behoren nu tot de collecties bewaard in Bastogne Barracks en in Gunfire.

Nooit eerder waren zoveel historische voertuigen (met inbegrip van rups- en pantservoertuigen) op de wegen van ons mooie land te zien. Heel wat laaiend enthousiaste mensen zijn langs de route komen opdagen. Datzelfde enthousiasme is terug te vinden in de vele persartikels.

De Bevrijdingscolonne Zuid trok door emblematische oorden van de Slag om de Ardennen, waaronder Bastenaken, Houffalize, La Roche-en-Ardenne, Manhay, Vielsalm, Trois-Ponts, La Gleize, Spa, Stavelot, Malmedy, Baugnez, Ligneuville, Sankt-Vith, Lanzerath, Butgenbach en Elsenborn.

De colonne hield halt op plekken die een cruciale rol in de Slag om de Ardennen speelden. Historisch gezien was de stop in Bastenaken op 18 januari heel belangrijk. Dezelfde dag stopte de colonne ook in Houffalize en in La Roche-en-Ardenne. In Houffalize werd de recent gerestaureerde Panther-tank ingehuldigd. Op 19 januari deed de colonne verschillende bekende gemeenten aan: Manhay met het nieuwe Manhay History 44 Museum, Vielsalm, Trois-Ponts, La Gleize met het Musée December 44 en uiteindelijk Spa. Op verschillende plekken vonden plechtigheden plaats. Op maandag 20 januari reed de colonne door Stavelot, Malmedy, Baugez, Ligneuville en Sankt-Vith. De volgende dag zette ze koers naar Lanzerath en Butgenbach, om uiteindelijk Elsenborn te bereiken.

Het nationaal defilé

De nationale feestdag van 21 juli werd wel degelijk tijdens een plechtigheid op het Paleizenplein in Brussel gevierd, maar door de sanitaire crisis kon van een klassieke militaire parade geen sprake zijn.

Twee hoofdthema's werden dit jaar belicht: een hulde aan de "helden" van de coronacrisis en de 75e verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog. Voor dat tweede luik lijnde de site van Bastogne Barracks 10 historische voertuigen van de Brigade-Piron op die aan de bevrijding van België en Nederland hadden deelgenomen.

Drie oud-strijders en drie jongeren die de helden van de sanitaire crisis vertegenwoordigden stapten uit de voertuigen om een toorts te overhandigen. Zo werd de intergenerationele uitwisseling tussen oorlogshelden en helden van vandaag gesymboliseerd.

Aankomst van de voertuigen van de Brigade-Piron in het Koninklijk Legermuseum in afwachting van het defilé.

Jaarlijkse herdenking in het Fort van Breendonk

Op 23 september 2020 rechtstreeks te volgen op de Facebook-pagina van het WHI, ter gelegenheid van de 76e verjaardag van de bevrijding.

Nuts Day

Dit jaar vonden de plechtigheden voor de 76e verjaardag van de Slag om de Ardennen in Bastenaken zonder publiek plaats. Het Nuts-weekend was dan ook virtueel.

Bastogne Barracks had geen activiteiten georganiseerd, maar de grote hal met de voertuigen was op afspraak wel open voor het publiek. Het weekend werd door drie inhuldigingen gekenmerkt: het monument ter ere van de verpleegsters Renée Lemaire en Augusta Chiwy, de dankplaat voor de Amerikaanse schenkers op de Mardasson en de volledig vernieuwde Boggess-site. Drie voertuigen van Bastogne Barracks, site van het War Heritage Institute, waren daarbij aanwezig, waaronder de Sherman "First in Bastogne", replica van de tank waarmee luitenant Charles BOGGESS de omsingeling van Bastenaken wist te doorbreken.

Onze Educatieve Dienst

Een pedagogische plicht !

De herdenkingsopdracht, met de lessen die uit het verleden moeten worden getrokken, behelst ook een pedagogisch luik. De politieke en sociale omstandigheden die de verschijning van autoritaire regimes mogelijk maken, moeten bestreden worden. Daarvoor moeten we ***de jeugd overtuigen van essentiële waarden zoals vrede, vrijheid en democratie als intergenerationele hefboomen.***

Het aanbod van onze Educatieve Dienst, concreet:

- Pedagogische dossiers die ter beschikking van het publiek en de scholen worden gesteld;
- Organisatie van schoolbezoeken;
- Organisatie van bezoeken voor families tijdens de schoolvakanties;
- Organisatie van evenementen op onze sites.

De dienst ontwikkelt instrumenten zoals pedagogische dossiers en educatieve koffers voor scholen.

De Educatieve Dienst en de Dient Herinnering van het WHI organiseren projecten voor scholen in het kader van de herdenkingsopdracht. De Eerste en Tweede Wereldoorlog komen daarbij uiteraard ruimschoots aan bod, maar recentere conflicten waarin België betrokken was, worden eveneens aangekaart.

Enkele cijfers:

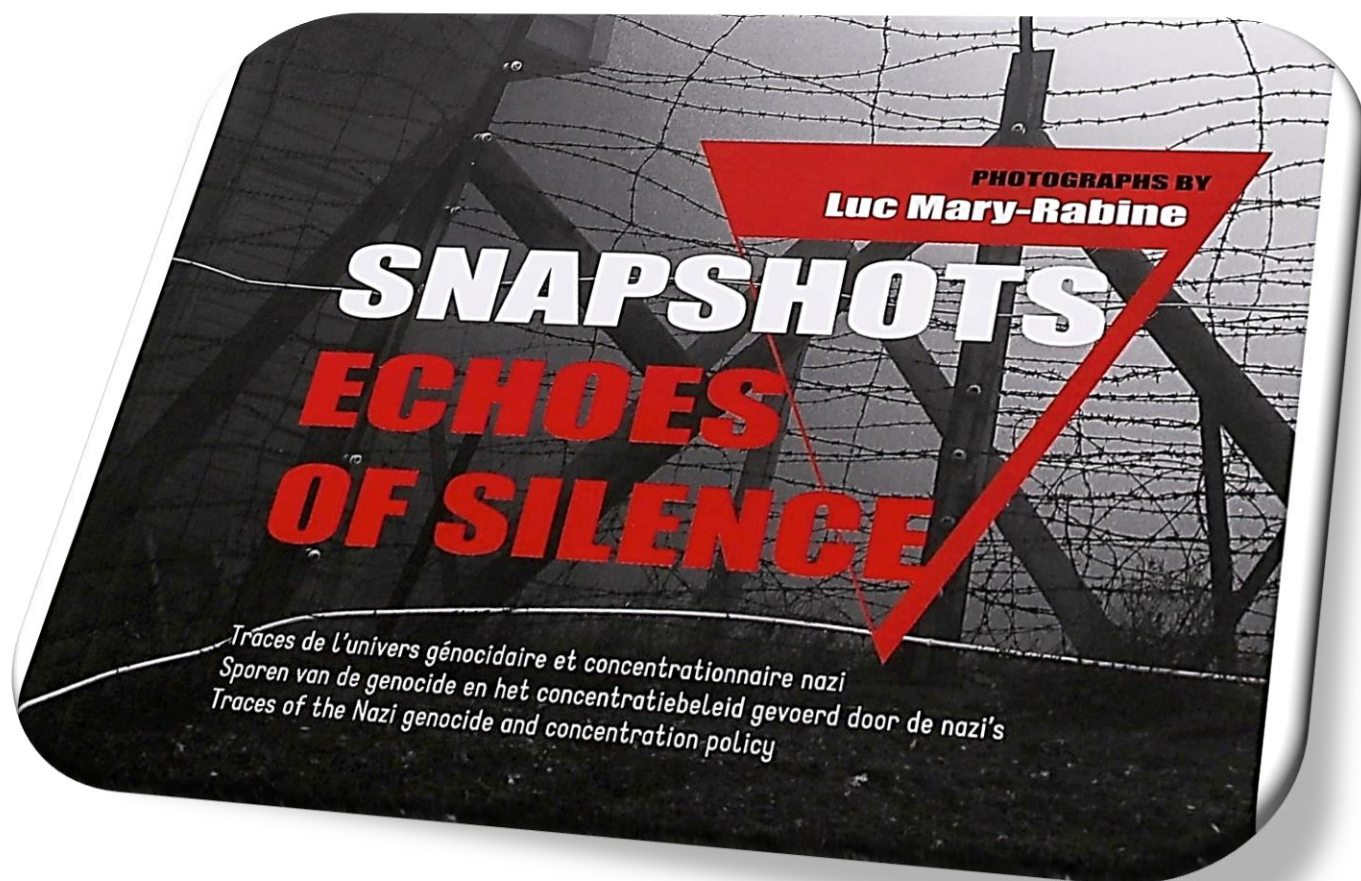
In 2020,

2740 leerlingen bezochten onze tentoonstellingen in het Koninklijk Legermuseum

976 leerlingen bezochten het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk en de Nationale Schietbaan van Marcinelle

In 2020 maakten **4.906** *leerlingen gebruik van de mogelijkheden geboden door de Educatieve Dienst.*

Onze tentoonstellingen

Tentoonstelling «Operatie Noordzee 1944-45»

Snapshots Echoes of silence »

Operatie “Geen helden zonder masker”

Renovatie van de zaal 14-18

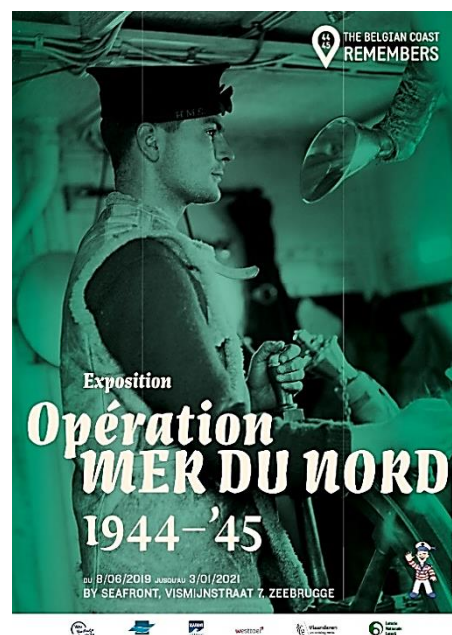
Onze tentoonstellingen

Parallel met zijn herdenkingsprogramma organiseerde het War Heritage Institute verschillende tentoonstellingen, niet enkel op zijn sites maar ook extra muros.

Tentoonstelling «Operatie Noordzee 1944-45»

Deze tijdelijke tentoonstelling in Zeebrugge evocert de bevrijding van de Schelde, een weinig gekend aspect van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Gestart in juni 2019 loopt deze tentoonstelling nog tot in november 2021. De bezoeker beleeft de veldslag aan de hand van unieke collectiestukken, waaronder een originele Canadese pantserwagen en een luchtafweerkanon van het Britse oorlogsschip HMS Roberts uit de collecties van het WHI. Het onderwatererfgoed is goed vertegenwoordigd in de vorm van scheepswrakken, schoenen, gasmaskers die recht uit de Noordzee komen. Het tentoonstellingsconcept is bedacht en uitgewerkt door het WHI.

'Operatie Noordzee 1944-45' is een gezamenlijk initiatief van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Westtoer, Seafront en het WHI, met de steun van de Nationale Loterij en de Vlaamse regering.

Het War Heritage Institute heeft de deuren voor hedendaagse fotografie opengegooid, na een uitzonderlijke gift van een fotograaf, dhr. Luc Mary-Rabine.

55 originele afdrucken (gewijd aan de concentratiekampen en uitroeiingscentra) **van Luc Mary-Rabine werden in het Koninklijk Legermuseum tentoongesteld.**

Om de link met het verleden te leggen, werden ook historische foto's uit de rijke fotografische collectie van het Museum gepresenteerd.

De fototoestellen van Luc Mary-Rabine nemen ons mee langsheen de sporen die de nazikampen hebben achtergelaten. De tragische beelden tonen de omvang van de slachtpartij die daar plaatsvond.

De fotograaf wenst aan de hand van zijn werk zijn solidariteit met de slachtoffers te benadrukken, met respect voor hun menselijke waardigheid. De tentoonstelling biedt dan ook een intimistisch beeld van de geschiedenis en geeft blijk van de strijd die de kunstenaar tegen de vergetelheid voert.

Op technisch vlak werden de kadrering, het fotopapier en de toestellen niet lukraak gekozen. Met zijn hoofdzakelijk analoge toestellen en zijn negatieven van het formaat 6 x 6 cm produceert Luc Mary-Rabine vierkante afdrucken die een sterke visuele indruk nalaten.

Het project wenste ons aan de hand van een artistiek herdenkingswerk in de wereld van de naziconcentratiekampen onder te dompelen.

De inhuldiging van de tentoonstelling op 3 oktober 2020 oogste heel wat succes! Door corona dienden alle genodigden een masker te dragen, maar dat belette hen niet voor dit evenement present te geven.

Mevrouw Céline Quairiaux, tentoonstellingscommissaris en onze verantwoordelijke voor de fotografische collecties, belichtte de brug tussen archiefbeelden en de kijk van de kunstenaar op gebeurtenissen die nooit mogen worden vergeten. De catalogus die ze samenstelde vult de expo perfect aan.

Fotograaf Luc Mary-Rabine kwam in een emotionele én filosofische toespraak uitgebreid terug op de aanzet voor het artistieke herdenkingswerk dat hij tientallen jaren geleden aanvatte.

Het War Heritage Institute dankt dhr. Luc Mary-Rabine zeer hartelijk voor zijn belangstelling voor en vertrouwen in onze instelling. Het was met veel genoegen dat we zijn gift voor het voetlicht brachten.

Operatie "Geen helden zonder masker"

Het Legermuseum heropende de deuren op 19 mei 2020 met een tentoonstelling over... maskers!

Toen iedereen overal maskers diende te dragen, besloot het Legermuseum in het Jubelpark de actualiteit op de voet te volgen met een knipoogtentoonstelling over maskers doorheen de geschiedenis.

Vandaag is het masker een sanitair hulpmiddel om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, maar voordien, in de loop van de geschiedenis, werd het als bescherming of als camouflage gebruikt. Het Legermuseum lichtte dat toe in de tijdelijke tentoonstelling "Geen helden zonder maskers".

De bezoekers konden langsheen een parcours met te scannen QR-codes iets bijleren over gasmaskers, maskers tegen de zon of zuurstofmaskers voor piloten. Er was ook een geocachingomloop voorzien: de jongste bezoekers konden op zoek gaan naar een schat door te antwoorden op vragen in verband met de tentoonstelling.

Renovatie van de zaal 14-18

Het Koninklijk Legermuseum bezit zeer waarschijnlijk een van de grootste en meest diverse collecties ter wereld over de Eerste Wereldoorlog. De allereerste conservator van het Museum, dhr. Louis Lecomte, recupereerde inderdaad heel wat materieel uit het Legermuseum van Sainte-Adresse dat in 1916 achter het front werd opgericht en verkreeg na de oorlog talloze stukken dankzij zijn contacten met de Belgische bondgenoten.

Om deze unieke collectie beter te laten uitkomen, gingen onze historici over tot een vernieuwing van de museologie en herwerkten ze de algemene presentatie.

Zo werd de Zaal 14-18 voorzien van reuzenfoto's, werden de stukken die asbest bevatten in speciale vitrines ondergebracht, kregen de Belgische collecties een nieuwe opstelling en werd een "toren" gebouwd voor de projectie van films op een scherm.

De verlichting van de zaal werd eveneens volledig vernieuwd, waardoor de collecties veel beter tot hun recht komen.

Elke vitrine is nu voorzien van aangepaste led-verlichting die gedimd kan worden en de zaal kreeg nieuwe led-spots op rails. Zo werd een meer intimistische sfeer gecreëerd die de aandacht beter op de objecten vestigt.

Verplaatsing in nieuwe beveiligde vitrines van collectiestukken die asbest bevatten

Sinds verschillende jaren houdt het Legermuseum rekening met de aanwezigheid van asbest in collectiestukken. In oktober 2020 is het WHI, in samenwerking met de gespecialiseerde firma ASBESTOS en met de financiële steun van Defensie, dan ook overgegaan tot het plaatsen van nieuwe vitrines in de zaal 14-18. Alle collectiestukken met die voor de gezondheid zeer gevaarlijke vezels werden daarin ondergebracht. Een hermetische doos onder druk van 10 x 10 meter werd in de zaal gebouwd. Het personeel van het WHI, in veiligheidskledij, kon zo de uitzonderlijke objecten (Duitse gasmaskers, tenue voor een Italiaanse soldaat-

vlammenwerper,...) in de speciale luchtdichte vitrine, gebouwd door de firma BRUNS, plaatsen. Alle collectiestukken die in contact met de gevaarlijke stof waren gekomen, werden nauwgezet ontsmet.

Een kleine pinacothek verwelkomt voortaan artistieke topstukken uit de reserves van het Museum. De eerste tentoonstelling in dit verband toonde 21 werken van Fernand Allard L'Olivier, ook wel "FALO" genoemd, een officiële kunstenaar van het Belgische leger tijdens de Grote Oorlog.

Onze collecties

Onze aanwinsten

Bruiklenen voor internationale tentoonstellingen

Depots

CollecPro, onze databank, in de schijnwerpers in 2020

Restauratie en reorganisatie van onze reserves

Onze collecties

Een van de grootste troeven van het WHI is ongetwijfeld de enorme collectie over militaire geschiedenis die met zo'n 130.000 objecten de vergelijking met grote internationale spelers moeiteloos kan doorstaan.

De collectie van het WHI is zeer internationaal getint: talloze legers hebben inderdaad op het grondgebied van het huidige België slag geleverd en de Belgische strijdkrachten hebben veel buitenlands materiaal gebruikt.

Verschillende jaren geleden werd een digitale centralisering van de dossiers doorgevoerd en zo konden we op talloze manieren informatie over bruiklenen, depots en aanwinsten naar de collega's toe ventileren. Door creatief tewerk te gaan konden de diensten ondanks het opgelegde telewerk op kruissnelheid blijven werken.

Onze aanwinsten

*Aantal ingeschreven stukken in 2020: 364 objecten
Geopende dossiers: 193 dossiers*

Veste d'uniforme avec épaulettes amovibles du régiment de cavalerie, dragons n° 16, avec ceinturon, appartenant au dernier empereur allemand, Guillaume II (1859 – 1941)

In mei 2020 kreeg het War Heritage Institute er een zeer uitzonderlijk stuk bij.

De collectie over de Eerste Wereldoorlog telt nu ook een uniformjas van de cavalerie van het 16e dragonderregiment die toebehoorde aan de laatste Duitse keizer, Wilhelm II (1859-1941).

Een zijden etiket van hofleverancier Noé & Schultze, met de handtekening van de keizer in blauw potlood, evenals een geborduurd vignet van het regiment, het 2e Hanovraanse regiment der dragonders nr. 16, met het handgenaaide monogram en de keizerlijke kroon bevestigen de authenticiteit van het uniform. De lengte van de mouwen geeft ook aan dat het wel degelijk om een jas van Wilhelm II gaat: de keizer werd immers geboren met een verlamde en geatrofieerde linkerarm. De vergulde schouderstukken, de zilveren knopen, de zijden voering en de gele bies verraden de sociale positie van de drager. Keizer Wilhelm II, koning van Pruisen, was een sleutelfiguur van de Eerste Wereldoorlog. In 1918 verbleef hij in Spa waar hij om tactische redenen zijn hoofdkwartier had opgezet. Zijn keizerschap kwam op 9 november 1918 ten einde in België. Hij vluchtte naar Nederland, neutraal grondgebied, waar hij op 10 november asiel verkreeg en waar hij in juni 1941 overleed.

Stukken toebehorend aan Lieven Bauwens: een koppel pistolen, een officierssabel en een uurwerk

Lieven Bauwens (1769-1822) is een van de zeer zeldzame Belgen uit de periode van de Revolutie en het Franse Keizerrijk die een internationale reputatie geniet. Lieven Bauwens bestudeerde de industriële werkwijzen in Engeland en voerde in 1798, ondanks de Britse blokkade, een weefgetouw naar onze streken uit, de Mule Jenny. De pijlsnelle én chaotische carrière van de zakenman was nauw verbonden met de economische geschiedenis van de Belgische departementen in het algemeen en van Gent in het bijzonder, stad waar hij in 1800 burgemeester van werd.

Na een bezoek aan zijn manufactuur in 1810 verleende Napoleon hem het Légion d'Honneur. De wapens die nu tot onze collectie behoren dateren uit die tijd. Om de keizer te ontvangen had Lieven Bauwens, net zoals alle notabelen van de stad, op eigen kosten een uniform voor officieren van een erewacht te paard aangeschaft. Een tak van de familie vestigde zich in Engeland toen de Bauwens bij de val van het Keizerrijk in onmin vielen en bewaarde het uniform. De stukken werden vijftig jaar geleden bij de Brusselse antiquair Teugels gerecupereerd.

De wapens vervolledigen de objecten rond Lieven Bauwens die de instelling reeds bezat, namelijk zijn tweestek van de Erewacht van de stad Gent (300217) en het schilderij in depot van de Musea voor Schone Kunsten (301331) dat hem in zijn burgemeesterstenue afbeeldt.

*De Vereniging
van de Vrienden
van het
Legermuseum
waren bij deze
belangrijke
aankoop nauw
betrokken.*

Uniform gedragen door Hermann Zeyer

Na een jarenlange zoektocht heeft het WHI eindelijk de hand weten te leggen op een zeer zeldzaam uniform van de Duitse koloniale troepen. Zo krijgt het uniform van de Belgische koloniale troepen tentoongesteld in de zaal 14-18 een tegenhanger.

Twee schilderijen van Fernand Allard L'Olivier

Hij liet zich FALO noemen: Fernand Allard L'Olivier was een officiële schilder van het Belgische leger in het begin van de 20e eeuw. Hij was waarschijnlijk een van de productiefste kunstenaars van de artistieke afdeling van het Belgische veldleger en legde zich in het bijzonder toe op de afbeelding van het leven aan het front. Begin 2021 waren zijn werken tijdelijk in het Legermuseum te zien.

Olie op doek: "De soep" door Fernand Allard L'Olivier (België, 1917)

De scène is beklijvend: de warmte van de maaltijd steekt af tegen de koude winter. De restauratie van het doek heeft de talenten van de kunstenaar inzake kleurgebruik blootgelegd. FALO gebruikte een "oorlogspalet" met donkere, aardse kleuren voor het centrale gedeelte die afsteken tegen het witte winterlicht dat van achteraan komt en de groep op de achtergrond verlicht.

Deze illustratie beantwoordt aan de noden van de Belgische propaganda. De afbeelding van goed gevoede en correct uitgeruste soldaten moet het Belgische publiek achter de frontlijn geruststellen. De afbeelding van Belgische soldaten die, net zoals de andere oorlogsvoerders, onder de harde winter lijden, is dan weer voor het internationale publiek bestemd en moet het Belgische aandeel in het conflict benadrukken.

Olie op doek: "Soldaat in een loopgraaf" door Fernand Allard L'Olivier (België, 1916)

De kunstenaar toont de militair in een typisch Belgisch oorlogslandschap: op de houten vlonders van een loopgraaf opgebouwd met zandzakken voor een schuilplaats uitgespaard in de dikke wanden. Er bloeien enkele rode bloemen en op de achtergrond zien we de ruïnes van een hoeve. De soldaat is ontspannen, waakzaam maar niet agressief en dat illustreert precies de positie van het Belgische leger dat over een betrekkelijk kalme frontzone waakt. Net zoals in "De soep" moet het beeld het Belgische publiek achter de frontlijn geruststellen: de man is correct uitgerust, heeft genoeg voedsel en is fit. Voor het internationale publiek moet de afbeelding aan de rol van het Belgische leger in de oorlog herinneren: de troepen zijn vastberaden en de actie van de Belgische strijdmacht is gerechtvaardigd.

Olie op doek van Marcel Canneel : « De Panne 1918 »

Marcel Canneel wordt in juli 1918 als oorlogsvrijwilliger in de artistieke afdeling van het Belgische leger opgenomen. Het schilderij is fauvistisch en toont vier paarden in De Panne.

Zo kunnen we de essentiële rol van paarden in het leger illustreren

Olie op hout door Bouchor : “Het opblazen van een ballon in de Elzas”

Joseph-Félix Bouchor kreeg zijn opleiding aan de School voor Schone Kunsten in Parijs. Hij behoorde tot de eerste Franse kunstenaars die het front moesten afbeelden en specialiseerde zich in zichten van de omgeving en in de uitbeelding van militaire types.

Het schilderij toont het opblazen van een aangelijnde ballon die door observatie het artilleriegeschut moet richten. Het gebruik van luchtballonnen in een militair kader bereikt een hoogtepunt tijdens de Eerste Wereldoorlog, maar het conflict betekent meteen ook het geleidelijke einde (reeds te merken voor 1914) van die toepassing omdat vliegtuigen aan een ongelooflijke opmars bezig zijn.

De geschiedenis van de ballonvaart zal binnenkort in een nieuwe opstelling in de Luchtvaarthal worden verteld en dit schilderij zal een mooie iconografische aanvulling zijn op de objecten die zullen worden tentoongesteld.

Riem van de galagroottenue voor een generaal van het Ottomaanse leger, toegeschreven aan Enver Pacha, 1914

Het reglementaire materiaal van het Ottomaanse leger is uiterst zeldzaam en deze riem kan, op symbolische wijze, de militaire bevelvoering van dat immense leger en de rol van de generale staf in de operaties op alle fronten (Palestina, Arabië, Armenië, de Balkan) illustreren.

Het stuk is des te interessanter omdat het aan Ismail Enver wordt toegeschreven, een Duitsgezinde Turkse officier die de Europeanen onder de naam Enver Pacha of Enver Bey kennen. Hij was een van de leiders van de Turkse revolutie en tijdens de Eerste Wereldoorlog minister van Oorlog van het Ottomaanse Rijk. Hij was een van de belangrijkste aanstokers van de Armeense genocide.

Deze aanwinst is een belangrijke aanvulling op de collectie over de Grote Oorlog van het Koninklijk Legermuseum. De instelling bezat tot dan toe slechts enkele Turkse geweren en een paar uitrustingsstukken voor infanteristen. Dankzij deze aankoop kan onze instelling haar plaats als essentiële collectie op de wereldranglijst bevestigen, omdat steeds meer naties worden vertegenwoordigd.

Tekening met potlood en aquarel op papier: “Een Duitse soldaat wandelt met de dood”, door Adrien Dupagne (België, 1916)

Deze tekening opgehoogd met waterverf toont de karikatuur van een soldaat met een punthelm die, het geweer aan de schouder, in het gezelschap van de Dood (een skelet met een zandloper) vertoeft. Dit is het eerste werk van Adrien Dupagne dat in de collectie van het WHI wordt opgenomen.

Olie op doek: "Portret van generaal-majoor Léon Jules Houzé (1864-1948)", door Joseph Lemaire (België, 1924)

In onze schilderijencollectie hebben we nauwelijks portretten van grote generaals en al helemaal geen van generaals die aan de Eerste Wereldoorlog deelnamen. Dit is een interessant werk, vooral omdat het een typisch voorbeeld is van een portret waarin glorie op waarheid primeert (generaal-majoor Houzé wordt afgebeeld met medailles die hem waarschijnlijk niet werden verleend).

Vlag van de Duitse Stahlhelm veteranenbeweging (Bund der Frontsoldaten), met keizerlijke symbolen, Weimarrepubliek, 1919-1933.

Deze vlag werd in de tentoonstelling "De Grote Oorlog voorbij 1918-1928" opgesteld en na de expo aangekocht omdat we voor die periode in Duitsland slechts over een enkel exemplaar beschikten. Deze "Reichkriegsflagge" van reglementaire afmetingen werd opnieuw gebruikt en met borduurwerk opgesmukt. Het stuk zal een plaatsje vinden in de permanente tentoonstelling over de Duitse samenleving van de jaren 1930-1940.

De collecties van het WHI zijn uiterst verscheiden en dat wordt ook weerspiegeld in de aankopen die onze instelling doet.

Bruiklenen voor internationale tentoonstellingen

Bruiklenen toegestaan aan musea of erfgoedinstellingen bieden de gelegenheid vruchtbare uitwisselingen en partnerschappen te bewerkstelligen én dragen ook bij tot de uitstraling van onze instelling in België en in het buitenland.

Het WHI leent regelmatig collectiestukken voor tijdelijke tentoonstellingen uit, zelfs op internationaal vlak.

Het aantal bruikleendossiers daalde drastisch in 2020 (de helft van de aanvragen werd geannuleerd of doorgeschoven). De omstandigheden en onzekerheden van de sanitaire crisis hadden uiteraard een grote impact op het beheer van deze dossiers, maar de problemen werden met een goede dosis aanpassingsvermogen en heel veel pro-activiteit opgelost (geen begeleiding van objecten, vertrek of terugkeer werd uitgesteld, aanpassing van de verzekeringscontracten).

*Aantal in bruikleen
gegeven objecten: 160
stukken*

Camouflage, Felix Art museum, Drogenbos , History of the crossing of the Atlantic ocean with airships

Het uiteinde van de takken werd met schuim opgevuld om de holle houten onderdelen recht te houden. Verpakking met bubbelplastic diende impact te voorkomen.

Lopende bruiklenen in 2020

- 29/01/2018 – 31/08/2020, Wanneer de dood uit de hemel kwam, Museum aan de IJzer, Diksmuide. 11 objecten
- 02/10/2019 – 5/01/2020, The Last Knight : The armors and chivalric world of Emperor Maximilian I of Austria, Metropolitan Museum of Art, New-York. 2 objecten
- 22/01/2019 – 06/01/2020, Koude oorlog, Nationaal Militair Museum, Soesterberg. 4 objecten
- 14/05/2019 – 08/11/2020, Le triangle d'or, Domaine du Château de Seneffe. 4 objecten
- 03/06/2019 – 14/11/2021, Operatie Noordzee, Seafront, Zeebrugge. 51 objecten
- 01/09/2019 – 30/05/2020, Vreugde & Verdriet. Antwerpen bevrijd, 1944-1945, Felix Archief, Antwerpen. 2 objecten
- 18/10/2019 – 28/04/2021, Back to Bruegel, Hallepoort /KMKG, Brussel. 8 objecten
- 23/11/2019 – 09/11/2020, Luchtvaart & Fokker, Museum Huis Doorn. 1 object
- 24/11/2019 – 20 /01/2020, Camouflage, Felix Art museum, Drogenbos. 54 objecten
- 13/12/2019 – 01/05/ 2021, History of the crossing of the Atlantic ocean with airships, Zeppelin Museum, Friedrichshafen. 1 object
- 25/06/2020- 22/04/2021, La Belgique dans tous ses états, Mundaneum. 4 objecten
- 10/11/2020-26/04/2021, Aarschot tijdens WOII, met klemtoon in zijn onderzoek naar de slachtoffers, Stedelijk Museum Aarschot. 18 objecten

Depots

Het War Heritage Institute geeft op vraag van nationale en internationale instellingen en militaire of diplomatieke vertegenwoordigingen regelmatig objecten in depot.

In dit verband lopen 194 overeenkomsten, voor een totaal van 2.931 objecten.

Focus op nieuwe depots:

De bibliotheek van de hertogen van Bourgondië – KBR museum

Het WHI selecteerde 7 prestigieuze objecten uit de Hallepoortcollectie met het oog op hun depot in het KBR museum, een nieuw museum over de bibliotheek van de hertogen van Bourgondië in hartje Brussel.

Twee grote verhuizingen van eenheden die onze stukken in depot hadden:

D074 – CRC verhuisde van Glons naar Bevekom

Onze objecten vonden een mooi plekje in hun nieuw onderkomen. Dit was meteen ook de gelegenheid voor een ploeg vrijwilligers om het lopende restauratieproject van het luchtafweergeschut VADS VULCAN 6x20 mm- N° 100014 (België, 1974-2002) af te werken.

D 115 – Genieschool / Museum van de Genie Amay

Defensie verkocht de site van Sart-Hulet, waar zich tot voor kort het Geniemuseum bevond. Het Geniemuseum, beheerd door een vzw onder toezicht van het departement Genie van Defensie, diende dan ook een nieuw onderkomen te vinden. Dat is nu gebeurd en wel in het Kamp Adjudant Brasseur in Amay.

Onze 167 objecten die in Sart-Hulet in depot waren, werden dus verhuisd: de meeste naar Amay, sommige naar andere militaire eenheden en enkele werden aan het WHI teruggegeven. Die gingen dan richting de nieuwe externe reserve in leper.

De verhuizing was voor onze ploegen meteen de gelegenheid om de lijst met objecten na te kijken, hun huidige staat te analyseren en foto's voor de databank te nemen.

CollecPro, onze databank, in de schijnwerpers in 2020

Door de sanitaire crisis werd de gebruikelijke werking van de diensten even onderbroken, maar dat betekende daarom nog niet dat er minder werk werd verzet. De lockdown was een uitgelezen gelegenheid om te gaan nadenken over de administratieve procedures m.b.t. de collecties. Concrete uitwerking wordt in 2021 verwacht.

Enquête en ontmoetingen

Om de veronderstelde gebreken van de databank aan te stippen en de werking ervan te verbeteren, werd een grote interne bevraging gevoerd. De analyse van de resultaten, gevolgd door een presentatie, maakte het mogelijk de noodzakelijke remediëring op te starten. Het grondige werk – dat in 2019 werd opgestart en in 2020 werd voortgezet – ging gepaard met constructieve bezoeken aan verschillende nationale en internationale instellingen. Die ontmoetingen boden de mogelijkheid ervaringen uit te wisselen met collega's die met dezelfde problemen worden geconfronteerd. Zo werd heel wat kennis vergaard én werd ons netwerk van professionele contacten uitgebreid

Een functie staat sinds 2020 centraal voor alle vragen in verband met de collectiedatabank, de ontwikkeling van het digitale beheer van de verzameling en dus het administratieve beheer van de volledige collectie

Aanwerving van een e-curator

De nieuw gecreëerde functie van e-curator past perfect in de herwerking van onze databank. De optimalisering van de kwaliteit van de gegevens blijft uiteraard een collectieve taak, maar de e-curator is onontbeerlijk om het kader van bestaande procedures te begeleiden (tutorials en nieuwe richtlijnen voor de registratie en het opzoeken van gegevens) en de data doeltreffender in te voeren.

Restauratie en reorganisatie van onze reserves

We hebben de sluiting van onze zalen gedurende de sanitaire crisis aangewend om sommige objecten te restaureren en onze reserves te reorganiseren.

Restauraties

Object in het restauratieatelier voor kunstvoorwerpen van het WHI

Restauraties in onze ateliers

Terugkeer van het Duitse kanon C/73 uit de Eerste Wereldoorlog, gerestaureerd door het Karrenmuseum in Essen.

Terugkeer van de Lysander gerestaureerd door de leden van de Sabena Old Timers

Reorganisatie van onze reserves

Werkzaamheden voor de lopende renovatie van de zaal 14-18

Ontwikkeling van netwerken

Ontwikkeling van netwerken

Om zijn netwerkfunctie verder uit te diepen werd binnen het WHI de Coördinatieceel Erfgoedraad opgericht.

Om zijn netwerkfunctie verder uit te diepen werd binnen het WHI de Coördinatieceel Erfgoedraad opgericht. De Cel ontstond vanuit de herdenkingsprojecten rond de Eerste en Tweede Wereldoorlog, waarbij reeds sterk op netwerking werd ingezet. De Cel heeft als doel het reeds bestaande nationaal netwerk uit te bouwen en daarbij alle belangrijke actoren op het vlak van militaire geschiedenis, erfgoed, toerisme en herinneringseducatie te betrekken. De Coördinatieceel Erfgoedraad staat in voor het ondersteunen en coördineren van herdenkingen, tentoonstellingen, living history-projecten en langlopende projecten in nauwe samenwerking met Defensie, federale instanties, de deelstaten, provincies, gemeenten en verschillende musea en erfgoedinstellingen. Het WHI vormt hierbij de brug tussen de verschillende partijen en coördineert de initiatieven.

De Cel legt zich met projecten als het 'War Dead Register' en 'Onze Vergeten Helden' eveneens toe op de werking rond de Belgische gesneuvelden vanaf 1830.

Daarnaast initieert de Cel eveneens het project 'toeristische marketing' voor het WHI.

« *Belgium, Battlefield of Europe* » in de startblokken

« Belgium, Battlefield of Europe » in de startblokken

Het idee achter het netwerk “Belgium, Battlefield of Europe” (BBE) (België, slagveld van Europa): de actoren van de militaire erfgoedsector, in de brede zin van het woord, en de Herinnering op alle beleidsniveaus samenbrengen.

“Belgium, Battlefield of Europe” – Rode draad van alle toekomstige tijdelijke en permanente tentoonstellingen

Het WHI speelt in dit kader de rol van coördinator of steunverlener en positioneert zich dus ten volle in dit domein. Net zoals voor de plechtigheden rond het eeuwfeest van de Grote Oorlog en de 75e verjaardag van de bevrijding zullen de federale instellingen, de deelstaten, de provincies en de gemeenten in het BBE-netwerk worden betrokken. Defensie is opnieuw de voorkeurspartner.

De doelstelling: een groot aantal musea, historische sites, militaire erfgoedorganisaties, toerisme-instellingen en herdenkingsgroepen in een “win-win” structureel netwerk integreren.

We hopen onze bezoekers zo een globaal panorama (in de tijd en in de ruimte) van de militaire geschiedenis van onze contreien te kunnen aanbieden, met verrijkende en steeds nieuwe ervaringen.

“Belgium, Battlefield of Europe” is de structurele verankering van het netwerk dat rond het WHI wordt opgebouwd.

Om dit prestigieuze project te lanceren, heeft het WHI in december 2020 een eerste oproep aan de militaire erfgoedsector gericht. Die oproep werd ruimschoots beantwoord. Talloze actoren hebben reeds te kennen gegeven aan het netwerk te willen meewerken. Dit project met historische en toeristische inhoud zal in de komende jaren verder worden ontwikkeld; het hoogtepunt is voor 2026

Het netwerk zal ook aanleiding geven tot een thematische webstek die zich op 2.000 jaar militaire geschiedenis en militair erfgoed in “België”, tentoonstellingen en herdenkingsplechtigheden toespitst.

Ons documentatiecentrum

Ons documentatiecentrum

Het documentatiecentrum van het WHI bevindt zich in het Koninklijk Legermuseum in het Brusselse Jubelpark.

Het centrum bewaart een uitgebreide verzameling archieven, boeken, tijdschriften, foto's en kaarten. Dit is een van de grootste verzamelingen van het genre en het geheel doorstaat moeiteloos de vergelijking met de beste internationale collecties.

De stukken zijn in een inventaris en verschillende databanken opgenomen en kunnen in de leeszaal geraadpleegd worden.

Ons personeel staat particulieren, verenigingen, overheidsinstellingen en wetenschappers in hun opzoekingen bij. Ook het eigen personeel en collega's van andere instellingen kunnen uiteraard in het documentatiecentrum terecht.

Het CEDOC bewaart collecties op papier:

- Archieven
- Bibliotheek
- Fototheek
- Postkaarten
- Affiches
- Kaarten

Het CEDOC ventileert deze collecties en stelt ze in de leeszaal ter beschikking van het publiek (en dus ook van het WHI-personeel).

Door de sanitaire crisis moest het CEDOC van 13 maart tot 27 mei en van 26 oktober tot 7 december de deuren sluiten. Bij de heropening werd een protocol toegepast om de veiligheid en de gezondheid van de bezoekers en het personeel te waarborgen. Het CEDOC was enkel toegankelijk na reservatie. We bleven voor vragen vanuit het publiek echter wel per e-mail bereikbaar.

In 2020 nam het aantal bezoekers een onvermijdelijke en indrukwekkende duik.

Ter vergelijking: in 2019 telde het CEDOC 402 bezoekers voor 1.166 bezoeken (een bezoeker kan meerdere keren langskomen), terwijl dat aantal in 2020 tot 184 bezoekers en 381 bezoeken terugviel.

Het documentatiecentrum krijgt regelmatig giften die systematisch worden ingeschreven en behandeld.

In de loop van het jaar 2020 werd een **veertigtal giften** geregistreerd. Een kleine helft betrof louter archiefstukken; de andere helft was meer divers van aard, met foto's, kaarten, publicaties, enz..

Tussen deze giften ontwaren we:

- Twee omvangrijke briefwisselingen (2 x 300 brieven) tussen krijgsgevangenen en hun familie, van 1940 tot 1945.
- Documentaire dossiers over de Atlantikwall verzameld door Dirk Peeters: 400 fardes goed voor zo'n 36 lopende meter, bestaande uit plannen, reproducties van originele archieven, foto's, enz.
- Zo'n 300 titels hoofdzakelijk in verband met de Eerste Wereldoorlog, afgestaan door de gemeentebibliotheek van Châtelet.
- Vijf souveniralbums samengesteld door luitenant-generaal Jozef De Boodt, hoofdbevelhebber van de Belgische Strijdkrachten in Duitsland tussen 1982 en 1986, met foto's, persknipsels en originele archiefdocumenten (menu's, uitnodigingen, agenda's, enz.).

In 2020 breidde het CEDOC zijn collecties uit door 365 boeken aan te kopen en 25 abonnementen op nieuwe tijdschriften te nemen.

287 boeken, bekomen door schenking, werden eveneens ingeschreven.

Het is ook in 2020 dat we voor de verzameling kostbare werken 2 boeken van Ambroise Paré uit de 17e eeuw aankochten.

Bruno Colson

Les Belges dans l'armée des Habsbourg

Costumes et personnalités militaires des Pays-Bas autrichiens, 1756-1815

Bruno Colson

Né en 1957, professeur ordinaire à l'Université de Namur, où il enseigne notamment l'histoire de la guerre et de la stratégie, il a publié aux Presses universitaires de Namur L'Art de la guerre de Méchlin et Clousewitz dans les collections de la Bibliothèque universitaire Marcus Plantin (1999). Il s'est spécialisé dans l'étude de la pensée militaire du prince Charles-Joseph de Ligne, dont il a publié, avec Jérôme Veitchuysse, le *Journal de la guerre de Sept Ans* (Paris, Honoré Champion, 2008). Ses publications les plus importantes portent sur les guerres napoléoniennes : *Le Général Roginat, Ingénieur et critique de Napoléon* (Paris, Economica, 2006), *Le 16-18. La bataille des Nations, 16-19 octobre 1813* (Paris, Perrin, 2013, Prix Premier Empire 2013 de la Fondation Napoléon), *Clousewitz* (Paris, Perrin, 2016, Prix littéraire du Cercle royal gantois, Bruxelles, 2018), *Son Napoléon, De la guerre* (Paris, Perrin, 2011) a été traduit en anglais (Oxford), en espagnol (Madrid), en portugais (Rio de Janeiro) et en chinois (Shanghai).

Wetenschappelijke publicaties

Bij de oprichting van het WHI werd wetenschappelijk onderzoek vermeld als een van de vijf hoofdopdrachten van de instelling, als toegepast onderzoek ter ondersteuning van de vier andere opdrachten.

Het WHI is niet enkel een instelling van openbaar nut, maar ook een federale wetenschappelijke instelling, in dit precieze geval onder de bevoegdheid van de minister van Landsverdediging.

Dit wil zeggen dat de productie van het WHI op wetenschappelijke criteria moet steunen en nauwgezet de laatste wetenschappelijke “waarheden” moet weergeven. De instelling moet eveneens deelnemen aan het wetenschappelijk debat, in de materies waarvoor ze bevoegd is.

Bogaerts, Ilse, De Munck, Luc, ‘Belgian Women : Uniformed or not ?’ in Cutting a pattern, uniformed women in The Great War, ed. By B. Hacker & M. Vining, Smithsonian Institution Scholarly Press, 2020, pp. 188-205. ISBN-10: 194446635 / ISBN-13: 978-1944466350

Brans, Marc, ‘Onderscheidingen van Belgische militairen voor buitenlandse opdrachten’, SKF Nieuwsbulletin, 2020/1, 3-11.

Brans, Marc, ‘Awards to Belgian military for operations abroad’, SKF Newsbulletin, 2020/1, 3-11.

Brans, Marc, ‘De frontstrepen, niet zomaar een reep stof’, SKF Nieuwsbulletin, 2020/2, 18-21.

Brans, Marc, ‘De Frontstrepen, niet zomaar een reep stof’, Medec tijdschrift van de Belgische geschiedkundige kring van ereteken- en medailleverzamelaars, 2020/5, 10-13.

Brans, Marc, ‘Frontstripes, not just a piece of cloth’, SKF Newsbulletin, 2020/2, 18-21.

Brans, Marc, ‘Carnegie Hero Fund 1929’, SKF Nieuwsbulletin, 2020/3, 19.

Brans, Marc, ‘Carnegie Hero Fund 1929’, SKF Newsbulletin, 2020/3, 19.

Brans, Marc, ‘Karl Raab, de boekhouder’, SKF Nieuwsbulletin, 2020/3, 2-4.

Brans, Marc, ‘Karl Raab, le comptable’, SKF Bulletin, 2020/3, 2-4.

Brans, Marc, ‘Karl Raab, the accountant’, SKF Newsbulletin, 2020/3, 2-4.

Brans, Marc, ‘Eretekens verleend aan het personeel der gezondheidsdienst van de 1 DA 1914-1918’, SKF Nieuwsbulletin, 2020/4, 17-22.

Brans, Marc, ‘Décorations décernées au personnel du Service médical de la 1e Division d’armée 1914-1918, SKF Bulletin, 2020/4, 17-22.

Brans, Marc, ‘Awards to the personnel of the Medical service, 1st Army Division 1914-1918’, SKF Newsbulletin, 2020/4, 17-22.

Duran, Manuel, ‘Catalan diplomatic presence and actions in the Mediterranean’, *Rivista dell’Istituto di Storia dell’Europa Mediterranea* (Vol 7/I n.s. December 2020), 183-227.

Henrard, Dominique, 'De la compagnie spéciale de torpilleurs et artificiers au Corps de Torpilleurs et Marins (1900-1927)', Militaria Belgica – Annales d'uniformologie et d'histoire militaire (2020).

Lierneux, Pierre – Colson (B.), Les Belges au service des Habsbourg, Vienne, Verlag Militaria, 2020, 420 pages – 4 versies in 4 talen: Frans, Nederlands, Engels, Duits.

Peeters, Natasja, (met A. Diels) (ed.), 'Frans Francken ... and his milieu. Old paths, new roads', Brussel, VUB-press 2020.

Peeters, Natasja, 'On the trail of Ambrosius Francken I (1544-1618), a young Antwerp History painter in Paris around 1570', in: C. Weissert (ed.), Niederlande und Frankreich, Austausch der Bildkünste im 16. Jahrhundert, Wien 2020, p. 97-105.

Peeters, Natasja, (met A. Diels), 'Frans Francken ... en zijn milieu: historiografie en status quaestionis', in: (met A. Diels) (ed.), Frans Francken ... and his milieu. Old paths, new roads, Bruxelles 2020, p. 22-37.

Peeters, Natasja, « Au Lionceau Rouge » : modèles, contrats et la genèse des tableaux d'autel à Anvers ca. 1585'', in : (met A. Diels) (ed.), Frans Francken ... and his milieu. Old paths, new roads, Bruxelles 2020, p. 67-77.

Peeters, Natasja, 'De boedelinventaris van Frans Francken (15 februari 1617)', in: (met A. Diels) (ed.), Frans Francken ... and his milieu. Old paths, new roads, Bruxelles 2020, p. 125-145.

Peeters, Natasja, (met A. Diels), 'Conclusions', in: (met A. Diels) (ed.), Frans Francken ... and his milieu. Old paths, new roads, Bruxelles 2020, p. 157-160.

Peeters, Natasja, De dynastie Francken, in: S. Vézillier Dussart (ed.), (expo catalogus) De dynastie Francken 2000, p. 20-29; Entries p. 84-85, 90-91, 92-93, 94-95, 100-101, 102-103, 104-105, 108-109, 110-111, 112-113, 114-115, 116-117, 118-119 (eveneens verschenen in het Frans)

Peeters, Natasja, Frans II Francken, Een kunstkamer met Abraham Ortelius en Justus Lipsius 1617, in: K. Van Cauteren (ed.), (expo catalogus) Blind Date, Portretten met blikken en blozen, Gent, p. 300-301 (ook in het Engels en het Frans).

Quairiaux Céline, 'L'oeuvre photographique de Luc Mary-Rabine: le sens artistique et la sensibilité', in: Snapshots Echoes of Silence: traces de l'univers génocidaire et concentrationnaire nazi/Sporen van de genocide en het concentratiebeleid gevoerd door de nazi's/Traces of the Nazi genocide and concentration policy- Photographs by Luc Mary-Rabine, éd. Par Céline Quairiaux (Bruxelles: éd. War Heritage Institute, 2020), p.35-37 (p.38-39/NL-40-41 UK- vert. Diane Vanthemsche

Quairiaux Céline, 'L'exposition de photographies de L. Mary-Rabine accompagnées de quelques images issues de la collection photo du musée', in: Snapshots Echoes of Silence: traces de l'univers génocidaire et concentrationnaire nazi/Sporen van de genocide en het concentratiebeleid gevoerd door de nazi's/Traces of the Nazi genocide and concentration policy- Photographs by Luc Mary-Rabine, éd. Par Céline Quairiaux (Bruxelles: éd. War Heritage Institute, 2020), p.47-55 (p.56-63/NL-64-71 UK- vert. Diane Vanthemsche

Quairiaux Céline, Snapshots Echoes of silence: traces de l'univers génocidaire et concentrationnaire nazi/Sporen van de genocide en het concentratiebeleid gevoerd door de nazi's/Traces of the Nazi genocide and concentration policy- Photographs by Luc Mary-Rabine (Bruxelles: éd. War Heritage Institute, 2020).

Quairiaux Céline, Snapshots : Echoes of Silence- Photographs by Luc Mary-Rabine - Guide du visiteur (Bruxelles: éd. War Heritage Institute, 2020).

Smets, Sandrine, Allard-Gouinaud, Geneviève, 'Voyage en enfer. Si je n'avais eu cette fringale d'être soldat...', in Fernand Allard L'Olivier de Tournai à Yanonge (Willaupuis : Wapica, 2020), pp. 80-153.

Wetenschappelijke activiteiten

Wetenschappelijke activiteiten

Het WHI ontplooit wetenschappelijke activiteiten in volgende vakgebieden: collectiebeheer (oorsprong van objecten, restauratie, documentatie), museografie, (fundamenteel) onderzoek (vooral als ondersteuning van de tentoonstellingen en de herdenkingsactiviteiten), archiefbeheer (in de brede zin van het woord, met inbegrip van foto's en geografische kaarten) en militaire geschiedenis.

We voeren reeds fundamenteel onderzoek in onze vakgebieden.

Op 9 januari 2020 nam onze ploeg deel aan een studiedag over oorlogspropaganda, een samenwerking tussen het War Heritage Institute en Démocratie ou Barbarie (Ministerie van de Federatie Wallonië-Brussel). Een uitgelezen gelegenheid om leerkrachten pedagogische instrumenten aan te reiken.

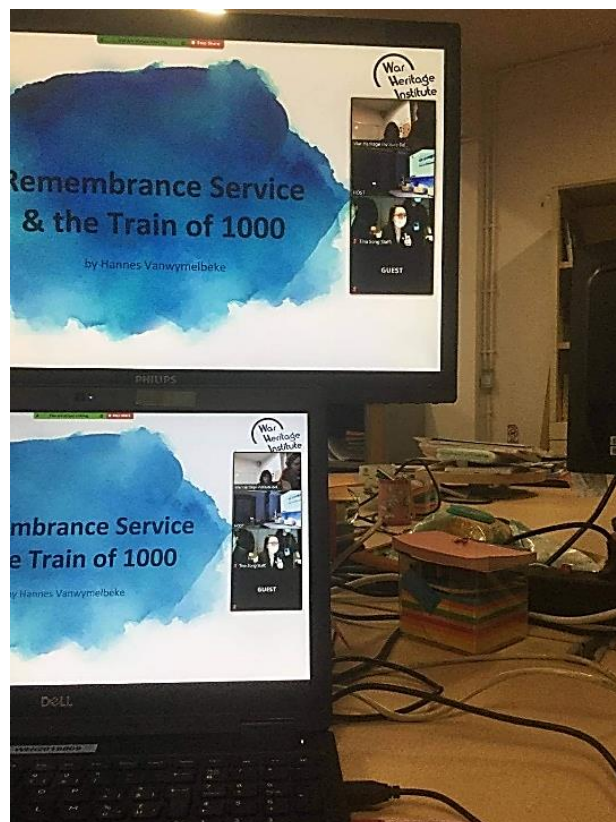
*De bekende architect **Daniel Libeskind** nam voor een bomvolle zaal het woord om zijn visie op "Building Memory" te geven. De lezing, een initiatief van de Stichting Liberation Route Europe, ging op dinsdag 4 en woensdag 5 februari 2020 door in het War Heritage Institute.*

Onze eminente collega mevrouw Anne Godfroid verdedigde op briljante wijze haar doctoraat getiteld "La guerre après la Guerre?". Haar doctoraatsthesis werd in 2020 bekroond met de Prijs voor militaire geschiedenis luitenant baron de Greef (België) en werd zeer positief ontvangen door de jury van de Prijs voor militaire geschiedenis uitgereikt door de Direction des patrimoines, de la mémoire et des archives du ministère des Armées (Frankrijk).

In de nacht van 17 op 18 november namen **Ilse Bogaerts** (diensthoofd Uniformen en Iconografie), **Hannes Vanwymelbeke** en **Elle Jacobs** (dienst Herinnering) deel aan een internationale online conferentie getiteld “Gedenking van de 70e verjaardag van de oorlog in Korea: rol en uitdagingen van oorlogsmusea en gedenktekens”.

Het War Memorial of Korea, organisator van de conferentie, gaf het woord aan verschillende musea die elk een voorstelling gaven van de lessen getrokken uit en de ervaringen vergaard tijdens de studie van conflicten. De klemtoon lag op het soort verhaal dat verteld kan worden en hoe dat verhaal aan de volgende generaties moet worden overgemaakt. **Ilse Bogaerts** presenteerde het WHI en vestigde de aandacht op de objecten tentoongesteld in de nieuwe expo “Oorlog-Bezetting-Bevrijding”. **Hannes Vanwymelbeke** en **Elle Jacobs** bespraken de herinneringsopdracht en de Trein der 1000. Dit was echt een geslaagde samenwerking tussen 2 departementen van het WHI. De besprekingen en presentaties waren rechtstreeks op YouTube te volgen.

Andere activiteiten van onze collega's:

Bogaerts Ilse, redactieraad van ICOMAM Magazine

Bogaerts Ilse, jury 'Piet De Gryse Memorial Bursary' en jury die mede beslist wie de ICOM Young Member Travel Grant ontvangt

Bogaerts, Ilse, bestuurslid van ICOMAM

Het coronavirus belette het WHI niet verder te werken. Onze collega **Wannes Devos** gaf op 18 november 2020 inderdaad een virtuele lezing voor masterstudenten Geschiedenis van de VUB. Zijn bijdrage handelde over de museale voorstelling van de Tweede Wereldoorlog (1944-2019) in het Koninklijk Legermuseum.

Lierneux, Pierre, lid van de wetenschappelijke adviesraad van het secretariaat-generaal van Wetenschapsbeleid voor de projecten BELSPO BRAIN 2.0

Lierneux, Pierre, vervangend lid, expert, van de Hoge Raad voor Musea, consultatief orgaan van de Fédération Wallonie-Bruxelles

Lierneux, Pierre, vervangend lid van de consultatieve raad van het Federale Parlement inzake vuurwapens

Lierneux, Pierre, lid van ICOM (International Council of Museums) sectie ICOMAM

Lierneux, Pierre, permanent lid van de Koninklijke Academie van België – afdeling Archeologie

Lierneux, Pierre, lid van de Wetenschappelijke Raad van het War Heritage Institute, Koninklijk Legermuseum

Lierneux, Pierre, lid van de wetenschappelijke adviesraad van het “Memorial 1815”

Lierneux, Pierre, lid van de “Association belge de Recherche et de Reconstitution Historique”

Lierneux, Pierre, lid van de Koninklijke Vereniging van de Vrienden van het Legermuseum

Lierneux, Pierre, lid van de redactieraad van de wetenschappelijke publicatie "Museum Dynasticum"

Lierneux, Pierre, lid van de “Fondation pour la Préservation du Patrimoine Russe en Europe” (F.P.P.R.)

Lierneux, Pierre, lid van de Belgische interuniversitaire kring voor het Risorgimento.

Lierneux, Pierre, lid van het "Waterloo Committee".

Nefors, Patrick, lid van de redactieraad van “Museum Dynasticum” en lid van de beheerraad en de jury van de vzw Fonds voor Belgische Militaire Geschiedenis

Peeters, Natasja, lid wetenschappelijk comité tentoonstelling “De Francken-dynastie”, Cassel, Musée de Flandres 2020, opening uitgesteld naar september 2021

Peeters, Natasja, peer review voor tijdschrift Oud Holland 2020

Peeters, Natasja, Vrije Universiteit Brussel (gastdocent): Academiejaar 2019-20: Ba-opleiding: vak ‘Iconografie’

Peeters, Natasja, Vrije Universiteit Brussel (gastdocent): Academiejaar 2019-20: jury Ba- en Ma-papers

Peeters, Natasja, 'substitute' member of BRAIN-be 2.0 Pillar 2 - "Heritage Science" Advisory Committee 2020

Peeters, Natasja, lid Wetenschappelijke Raad WHI

Smets, Sandrine, Interview “FALO: qui était le peintre officiel de l’Armée belge, au début du 20e siècle”, reportage van Vanessa Lhuillier en Charles Carpreau, met David Ferral, voor het televisiejournaal van BX1 (24 november 2020)

Smets, Sandrine, Interview “FALO, de l’Escaut au fleuve Congo. Portrait du peintre tounaisien Fernand Allard L’Olivier (1883-1933)”, documentaire van Aniko Ozorai en Maxime Soyez, voor Notélé (16 december 2020)

Smets, Sandrine, wetenschappelijk adviseur voor “FALO, de l’Escaut au fleuve Congo. Portrait du peintre tounaisien Fernand Allard L’Olivier (1883-1933)”, documentaire van Aniko Ozorai en Maxime Soyez, voor Notélé (16 december 2020)

Toeristische marketing “Hoe meer bezoekers naar de WHI-sites lokken?”

Toeristische marketing “Hoe meer bezoekers naar de WHI-sites lokken?”

Zoals alle commerciële bedrijven moeten ook musea en erfgoedinstellingen naambekendheid verwerven. De bezoekerscijfers van het WHI waren tot in 2019 globaal gezien bevredigend, maar sommige individuele sites zouden het beter kunnen gedaan hebben. De pandemie in 2020 heeft de cijfers volledig onderuitgehaald. Die twee factoren hebben het WHI aangespoord om een proactieve overweging op te starten, met het oog op betere resultaten.

Het WHI is een samenwerking aangegaan met een agentschap gespecialiseerd in toeristische marketing. De analyse werd in de herfst van 2020 opgestart: de situatie van de WHI-sites in het museale landschap werd geëvalueerd. Aan bestaande én aan potentiële bezoekers werd gevraagd hoe ze de sites van het WHI zagen. Zodra deze analyse is afgerond, zal het WHI een doeltreffend marketingplan voor de komende jaren lanceren.

Onze communicatiecampagnes naar het publiek toe in 2020

Onze communicatiecampagnes naar het publiek toe in 2020

Het WHI heeft behoefte aan een sterke communicatie, zowel om zijn positie in het erfgoedlandschap te bestendigen als om meer bezoekers naar zijn sites te trekken.

Sinds zijn oprichting was het WHI via diverse intensieve campagnes m.b.t. de grote museale realisaties en herdenkingsevenementen zeer actief op het vlak van de communicatie. De instelling voerde ook acties die meer tijdsgebonden waren.

Campagnes

Campagne “Focus op onze beroepen”: ontdekking van onze medewerkers achter de schermen (de actie loopt nog)

- Campagne “Curiokids”: geschiedenis op eenvoudige wijze aan kinderen verteld, samenwerking web / radio (de actie loopt nog)
- Campagne “Happy Multipass Ticket”
- Campagne “Voorwerp van de maand”: een collectiestuk in de schijnwerpers, met een beschrijving (de actie loopt nog)
- Campagne “Geen helden zonder maskers”
- Campagne “Pass Museum”

**MUSEUM
PASS
MUSÉES**

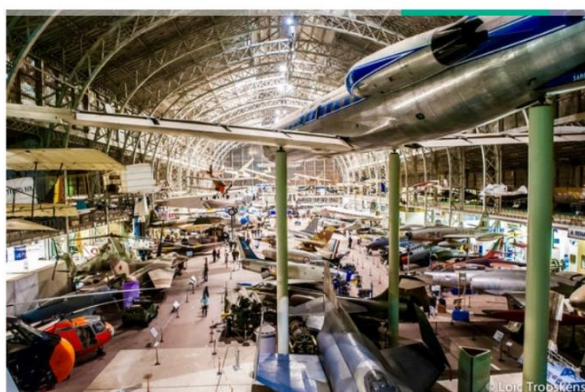
[Musea & Expo's](#)

[Onze tips](#)

[Registreer
je museumpas](#)

[Hernieuw
je abonnement](#)

[Bestel
je museumpas](#)

Museum

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Het Brusselse Legermuseum -War Heritage Institute is een van de grootste militaire musea ter wereld. Dompel je onder in meer dan twaalf eeuwen geschiedenis. Op de triomfboog heb je een adembenemend uitzicht over de stad.

Publicaties

- Inlassingen (beperkt en 2020, gelet op het aantal sluitingen) in:
- Art et Public – een blik op musea
- Expat in Brussels
- L'Eventail
- La Libre Belgique
- Bruxelles Festive
- Russisch tijdschrift Old-Zeughaus
- Sabato - juni 2020
- Sabato - december 2020
- Thon Hôtel
- Summer at Home

Acties tijdens de lockdown

Publicaties i.v.m. de corona-actualiteit

- Actie “Oproep om maskers te doneren”
- Actie “Tekenen het Legermuseum”
- Creatie van een evenement “We will meet again” (VE Day) en online concert – 8 mei 2020
- Samenwerking met de Europese Commissie – 9 mei 2020
- Gesponsorde campagnes voor ons doelpubliek
- Samenwerking met het platform “Curiokids”
- Realisatie van een video “Het War Heritage Institute bedankt de zorgverleners”
- Creatie van een cultuurgroep “Culture Survive Challenge”

Post-lockdown actie

- Uitwerking van een campagne met uitdeling van mondkmaskers met de slogan “Geen helden zonder maskers”
- Uitwerking van een ludiek pedagogisch parcours
- Registratie op het einde van het parcours (op vrijwillige basis) in een databank voor lottrekking
 - De prijs: verschillende familiale “Multipass tickets” voor toegang tot onze sites
 - Geldigheid: 1 jaar
- Uitwerking van verschillende media-acties:
 - Versturing van een nieuwsbrief naar onze abonnees met het pedagogisch parcours (+ prijs)
 - Lancering van een gesponsorde Facebook-campagne
 - Afsluiten van een partnerschap met de persgroep IPM (La Libre)
 - Afsluiten van een partnerschap met de persgroep Mediahuis (De Standaard)

Het WHI samengevat

Historiek

Onze sites

Onze opdrachten

Onze waarden

Beheerorganen

Enkele cijfers

Het WHI samengevat

Het WHI bestaat uit een centrale administratie met zetel in de site van het Jubelpark in Brussel en een reeks museale sites en/of herdenkingsoorden. De centrale administratie verzekert de directie-opdrachten en de ondersteuning van de sites. Zo zet ze onder andere het financiële beheer, het personeelsbeheer en het verwervingsbeleid uit. Ze volgt ook het beheer van de infrastructuren op, evenals (weliswaar in mindere mate) bepaalde werkzaamheden.

Het WHI telt vier departementen: Collectiebeheer, Sitebeheer, Publiekswerking en Steundiensten.

De “core business” van het WHI wordt hoofdzakelijk op het niveau van de verschillende sites uitgewerkt..

Historiek

Het War Heritage Institute is een **instelling van openbaar nut** (ION) opgericht door de wet van 28 april 2017 én **een federale wetenschappelijke instelling** onder voogdij van de minister van Landsverdediging. Het WHI is het resultaat van de fusie van vier afzonderlijke entiteiten: een deel van het Instituut voor Veteranen – Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers, het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis (KLM) en de Historische Pool van Defensie.

De constructie is het product van een studie die in de jaren 2015 en 2016 op vraag van de regering werd gevoerd rond de herstructurering van de instellingen van openbaar nut van Defensie en de verschillende structuren van Defensie die bij de conservatie van het militaire erfgoed en de historische herinnering betrokken waren. Ze beoogde een grotere samenhang in het beheer van deze materies.

In juni 2018 verkreeg het WHI het statuut van federale wetenschappelijke instelling, waardoor zijn wetenschappelijk karakter werd erkend.

Onze sites

War Heritage Institute
Visit the several sites

Bastogne Barracks
Bastogne

Gunfire
Brasschaat

Royal Museum of the Armed
Forces and of Military History
Brussels

Trench of Death
Diksmuide

Command Bunker • Kimmel
Heuvelland

Fort Breendonk
Willebroek

www.warheritage.be

The banner features a background of a grand classical building with columns. A row of six small images at the bottom shows: 1) a museum interior with military equipment, 2) a soldier in uniform, 3) a fountain with water spraying upwards, 4) a stone trench structure, 5) a bunker interior with a map, and 6) a large stone fort by the water.

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

Bastogne Barracks

Dodengang

Gunfire

Commandobunker Kemmelberg

Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis

Het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis ligt in hartje Brussel, in het Jubelpark. Het Museum huisvest een indrukwekkende collectie die **meer dan 10 eeuwen geschiedenis beslaat**, van de middeleeuwen tot heden, en bestaat uit harnassen, uniformen, kunstwerken, vliegtuigen, kanonnen, gepantserde voertuigen,... Een parcours door de zalen is een tocht door de geschiedenis.

Permanente tentoonstellingen

- *Zaal Wapens en Harnassen*
- *Hollandse Zaal*
- *Historische Zaal*
- *Technische Zaal*
- *Zaal 14-18*
- *Russische Zaal*
- *Bordiauhal*
- *Luchtvaarthal*
- *Marinezaal*
- *Pantsers*
- *Arcades (Napoleon en zijn tijd)*
- *Antarctica*

De site van het KLM bewaart een ongeëvenaard aantal collectiestukken die permanent worden tentoongesteld. Enkel de Bordiauhal alleen al presenteert meer dan 3.000 objecten uit het Interbellum en de Tweede Wereldoorlog.

Het Museum biedt vanop de Arcades ook een magnifiek panorama.

Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk

Breendonk is slechts een puntje in het universum van de concentratiekampen, maar getuigt van dezelfde wil om het individu te verpletteren, om de mens tot slaaf te maken en om hem zijn persoonlijkheid te ontnemen. Tussen september 1940 en september 1944 werden ongeveer 3.600 gevangenen in Breendonk opgesloten.

Als Gedenkteken symboliseert het Fort van Breendonk, een van de beste bewaarde naziekampen in Europa, het lijden en de dood van alle slachtoffers van het nazisme

In 2020 werd de klemtoon op de organisatie van bezoeken in veilige sanitaire omstandigheden gelegd.

Tijdens de sluiting van de site werden sommige zalen ook gerenoveerd.

De directie werkte eveneens samen met de vzw "De Vrienden van het Fort van Breendonk" aan de organisatie van activiteiten die dan misschien wel beperkt waren, maar daarom niet minder beklijvend.

Bastogne Barracks

Het Vehicle Restoration Centre in Bastenaken, waar het rollend materieel wordt gerestaureerd, is ontegensprekelijk uniek. Het centrum heeft heel wat kennen en kunnen ter zake ontwikkeld en doorstaat moeiteloos de vergelijking met het Tank Museum van Bovington in het Verenigd Koninkrijk.

Bastogne Barracks werd in 2010 een interpretatiecentrum voor de Tweede Wereldoorlog. De "Nuts"-kelder evocert een belangrijke fase in de Slag om de Ardennen. In het "Vehicle Restoration Centre" worden de pantservoertuigen van het WHI gerestaureerd en tentoongesteld

Dodengang

In Diksmuide vinden we een van de laatste Belgische loopgraven uit de Eerste Wereldoorlog. Als interpretatiecentrum gebruikt de site de modernste museale technieken. Aan de hand van een vijftiental interactieve apps, teksten, foto's, films en unieke objecten uit de collecties van het War Heritage Institute kan de bezoeker het boeiende verhaal van de Dodengang ontdekken. Nieuw historisch onderzoek ontkracht enkele hardnekkige mythes. Het bezoekersparcours illustreert ook de Duitse zijde van het conflict..

Gunfire

De site Gunfire is de bakermat van de Belgische artillerie.

Het expertise- en interpretatiecentrum huisvest een uitgebreid gamma veld-, luchtafweer- en loopgraafartillerie gebruikt door het Belgische leger sinds 1830.

De site huisvest ook een verzameling m.b.t. licht vliegwezen en een hele reeks pantservoertuigen.

Commandobunker Kemmelberg

De site werd in het begin van de jaren 1950, tijdens de Koude Oorlog, als commandocentrum voor de luchtverdediging van vijf landen (België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Luxemburg en Nederland) gebouwd, maar werd daarvoor uiteindelijk nooit gebruikt.

In de jaren 1960 werd de bunker ingericht om het hoofdkwartier van de Belgische strijdkrachten in geval van conflict te huisvesten. Na de Koude Oorlog verloor de bunker zijn militair doel. **Deze “top secret” site, authentiek en perfect bewaard, getuigt van een halve eeuw spanning tussen Oost en West.**

Aan de hand van foto's, films, objecten, uniformen en uitrustingsstukken wordt de bezoeker in de sfeer van de Koude Oorlog ondergedompeld.

Onze Opdrachten

Het War Heritage Institute heeft als opdracht het valoriseren van het Belgische militaire erfgoed en de herdenking van gewapende conflicten op Belgische bodem of waarbij Belgen in het buitenland betrokken waren.

De opdracht bestaat uit het verwerven, beheren, conserveren en restaureren van collectiestukken, documenten en immateriële getuigenissen van de middeleeuwen tot heden.

De instelling beheert en coördineert daarvoor een uitzonderlijk netwerk van militaire musea en sites.

Het WHI biedt een multidisciplinaire interpretatie aan door deze sites in hun historische, militaire, politieke, technologische, economische, sociale en culturele context te plaatsen.

De herinnering aan deze gewapende conflicten wordt doorgegeven aan de hand van creatieve en stimulerende activiteiten. Daarbij worden diverse doelpublieken betrokken.

De meeste van die opdrachten zijn duidelijk, maar er dient te worden opgemerkt dat de overlevering van de strijdersherinnering in geschiedkundige kringen heel wat debatten teweegbrengt. Enerzijds worden vraagtekens geplaatst bij de pertinentie van die herinnering in het kader van de bredere geschiedenis. Anderzijds zijn verschillende visies op deze herinneringsoverlevering gangbaar, waarvan vooral twee strekkingen – een klassieke en een educatieve – in België in het algemeen en in het WHI in het bijzonder worden gevolgd.

De instelling voert ook wetenschappelijk onderzoek m.b.t. militaire geschiedenis en erfgoed op internationaal niveau.

Onze waarden

De Instelling

Aan de hand van allerlei soorten herinneringsoverdracht (herdenkingen, plechtigheden, tijdelijke en permanente tentoonstellingen, opstelling van pedagogische dossiers, ...) moet de instelling universele waarden doorgeven: **vrijheid onder al haar vormen, respect voor de mens en zijn diversiteit, mensenrechten zoals vermeld in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens gepubliceerd door de VN**. Het WHI verdedigt logisch genoeg ook de waarden uitgedragen door Defensie.

De medewerkers

Elke medewerker van het War Heritage Institute verbindt zich ertoe in zijn acties, beslissingen en professionele contacten 5 essentiële waarden te respecteren en uit te dragen:

- **Wederzijds respect en aandacht voor het publiek;**
- **Het aanhouden van wetenschappelijke correctheid en integriteit;**
- **De promotie van diversiteit;**
- **De ontwikkeling van een duurzaam patrimoniumbeheer;**
- **De zoektocht naar uitmuntendheid en doorlopende verbetering**

Het War Heritage Institute bestaat nu drie jaar. De herdenkingsplechtigheden rond het eeuwfeest van de Eerste Wereldoorlog en de 75e verjaardag van de bevrijding van België en het einde van de Tweede Wereldoorlog waren een groot succes. De tijd is nu dan ook gekomen om even stil te staan, om een balans op te maken over de weg die reeds werd afgelegd en om te gaan nadenken over doelstellingen en ambities voor morgen.

De directie van het WHI heeft daarom, in nauw overleg met de Raad van Bestuur van de instelling, een bespiegeling opgestart. De bevoegde politieke en financiële overheden werden daar eveneens bij betrokken.

Deze bespiegeling sluit naadloos aan bij de vorige beslissingen van de Raad van Bestuur, maar gaat er nu dieper op in door ze zo nauwkeurig mogelijk te begroten, er personeelsbehoeften aan te verbinden en ze in een kalender in te schrijven..

De directie van het WHI werkt dus aan de ontwikkeling van een organisatiestructuur die het mogelijk moet maken beter aan te sluiten bij de uitdagingen die zich voordoen. Zo zullen de toevertrouwde opdrachten beter kunnen worden uitgevoerd en de verwachtingen van alle betrokken partijen beter worden ingelost.

Er werd een strategisch plan voor 2021-2025 voorbereid en dat zou midden 2021 klaar moeten zijn. Dat document zal het kompas van de instelling worden en we hopen dat het WHI op die wijze in staat zal zijn op de ingeslagen weg verder te gaan. Doelstelling is zeker het publiek te blijven verrassen door unieke ervaringen op kwaliteitsvolle sites aan te bieden, steeds met klemtoon op de militaire geschiedenis of de herinnering aan conflicten waarin ons land was betrokken.

We wensen ook het administratieve beheer van de instelling te blijven optimaliseren, om in alle omstandigheden een aangepaste dienstverlening te kunnen waarborgen.

Beheerorganen

La Direction

De instelling wordt geleid door een ad-interimdirectie bestaande uit een directeur-generaal, dhr. Michel Jaupart en een adjunct-directeur-generaal, dhr. Franky Bostyn. Ze worden bijgestaan door 4 departementshoofden:

- Mevrouw Natasja Peeters voor het beheer van de collecties
- De heer Piet Veldeman voor het beheer van de sites
- De heer Jean Cardoen voor de publiekswerking
- De heer Henri De Gyns voor de steundiensten.

Om het WHI in de uitvoering van zijn taken bij te staan, kan de instelling rekenen op de leiding van de Raad van Bestuur en de steun van de Wetenschappelijke Raad en de Erfgoedraad.

De Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de minister van Defensie, van de eerste minister, van de minister van Buitenlandse Zaken, van de Regie der Gebouwen, van Wetenschapsbeleid en van militaire en vaderlandslievende verenigingen. De Raad bepaalt het beleid op lange termijn en controleert het financiële beheer van de instelling. Sinds zijn oprichting in december 2017 heeft de Raad van Bestuur de algemene actielijnen van het WHI vastgelegd en ondertussen heel wat tijd en werk gestoken in de opvolging van financiën en personeelsbeleid. De Raad doet ook uitspraak over partnerschappen.

Samenstelling

Voorzitter:
Koen Palinckx

Vicevoorzitter:
Edmond Eycken

Vertegenwoordiger van de minister van Defensie - Expert inzake personeelsbeheer:
Régis Bornain

Vertegenwoordiger van de minister van Defensie - Expert inzake begroting en financieel beheer:
Geert De Bruyne

Vertegenwoordiger van de minister van Defensie - Geschiedkundig expert:
Philippe Waeytens

Vertegenwoordiger van de eerste minister:
Sven Van Loo

Vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken:
Michel Peters

Vertegenwoordiger van de minister bevoegd voor de Regie der Gebouwen:
Valérie Moraux

Vertegenwoordiger van de staatssecretaris bevoegd voor Wetenschapsbeleid:
Laurent Flamend

Vertegenwoordiger van het Comité van de vaderlandslievende verenigingen:
Joseph Neven

Vertegenwoordiger van het Comité van de vaderlandslievende verenigingen:
Willy Sonck

Vertegenwoordiger van het Comité van de vaderlandslievende verenigingen:
Leon De Turck

De Wetenschappelijke Raad

Deze raad geeft advies over wetenschappelijke aangelegenheden die de opdrachten van de instelling betreffen.

Samenstelling

Leden van het WHI

Directeur-generaal
Michel Jaupart

Directeur Dienst Publiekswerking:
Jean Cardoen

Directrice Collectiebeheer:
Natasja Peeters

Directeur van de Sitebeheer:
Piet Veldeman

Verantwoordelijke Museologie
Pierre Lierneux

Andere leden

Hoogleraar geschiedenis aan de Universiteit van Gent
Bruno De Wever, *Président*

Directeur van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België:
Michel Draguet

Directrice van de collecties van de Musea voor Schone Kunsten, Antwerpen:
Elsje Janssen

Fédération Wallonie-Bruxelles - Cel Démocratie ou Barbarie:
Philippe Plumet

Schrijver-historicus:
Peter Schrijvers

Algemeen Rijksarchief:
Pierre-Alain Tallier

Erfgoedraad

Deze Raad ontwikkelt de sites, harmoniseert het netwerk tussen de verschillende actoren en creëert transversale projecten.

Samenstelling

De Raad bestaat uit een vertegenwoordiger per geassocieerde site of site in concessie.

Elk Gewest mag eveneens een vertegenwoordiger afvaardigen.

Vlaamse Regering:
Joachim Pohlmann

Waalse Regering:
Jean Marsia

Duitstalige Gemeenschap:
Herbert Ruland

Franstalige Gemeenschap:
Philippe Plumet

Brussels Gewest:
Thierry Wauters

Museum van Leopoldsborg:
Marleen Kauffmann

Fort van Loncin:
Fernand Moxhet

Fort Eben-Emael :
Marcel Verhasselt

Enkele cijfers

Financiën

Sinds 1 mei 2017 bestaat de begroting van het War Heritage Institute uit de toelage van de Staat en de eigen inkomsten gegenereerd door de uitvoering van de opdrachten van de 4 instellingen waaruit het is samengesteld, namelijk het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk, de diensten Herinnering en Communicatie van het Instituut voor Veteranen en de Historische Pool van Defensie.

Resultaat van het boekjaar 2020

De tabel hieronder geeft een overzicht van de resultatenrekening van het boekjaar.

RESULTATENREKENING	31/12/2020	31/12/2019
Verkoop en prestaties	13.966.619	14.422.928
Bedrijfsopbrengsten	818.705	1.985.821
Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies	13.147.914	12.437.107
Andere bedrijfsopbrengsten	0	0
Kost van de verkoop en de prestaties	11.718.633	14.255.579
Bevoorrading, goederen	24.996	65.534
Diensten en diverse goederen	4.889.077	6.492.116
Bezoldigingen	6.371.121	6.512.046
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op materiële en op immateriële vaste activa	394.320	1.096.949
Waardeverminderingen op handelsvorderingen op ten hoogste een jaar	15.012	69.245
Voorzieningen voor risico's en kosten: dotaties (bestedingen en terugnemingen)	15.100	0
Andere bedrijfskosten	8.950	18.586
Niet-weerkerende bedrijfskosten	57	1.103
Financiële producten	12	0
Terugkerende financiële producten	12	0
Financiële kosten	345	1.569
Terugkerende financiële kosten	345	1.569
Uitzonderlijke opbrengsten	-30	4.807
Andere uitzonderlijke producten	-30	4.807
Resultaat van het boekjaar	2.247.623	170.586

De ontvangsten

De tabel hieronder geeft een globaal overzicht van de ontvangsten van het WHI.

Type ontvangst	Bedrag in 2020
Dotatie en subsidies	13.147.914
Toegangsgelden en gidsen	767.321
Verhuring zalen en tentoonstellingen	5.788
Verkoop	45.596
Totaal	13.966.619

De tabel geeft aan dat:

- de dotatie en de subsidies 94% van de ontvangsten vertegenwoordigen;
- de eigen inkomsten 6% van het totaal van de ontvangsten vertegenwoordigen.

De inkomsten uit gidsbeurten en toegangsgelden (767.321€), de verhuring van zalen en tentoonstellingen (5.788€) en de diverse verkopen (45.596€) binnen de diverse musea zijn als volgt verdeeld:

Sites	Bedrag in 2020
Bastogne Barracks	49.829
Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk	347.875
Dodengang	97.178
Gunfire	5.800
Commandobunker Kemmel	13.005
Koninklijk Legermuseum	272.263
Centrale administratie	32.755
Totaal	818.705

De uitgaven

Hieronder het detail van de lasten van het WHI voor het boekjaar 2020:

De werkingsuitgaven vertegenwoordigen 42% van het totaal van de uitgaven en de personeelspost vertegenwoordigt 54% van de totale uitgaven.

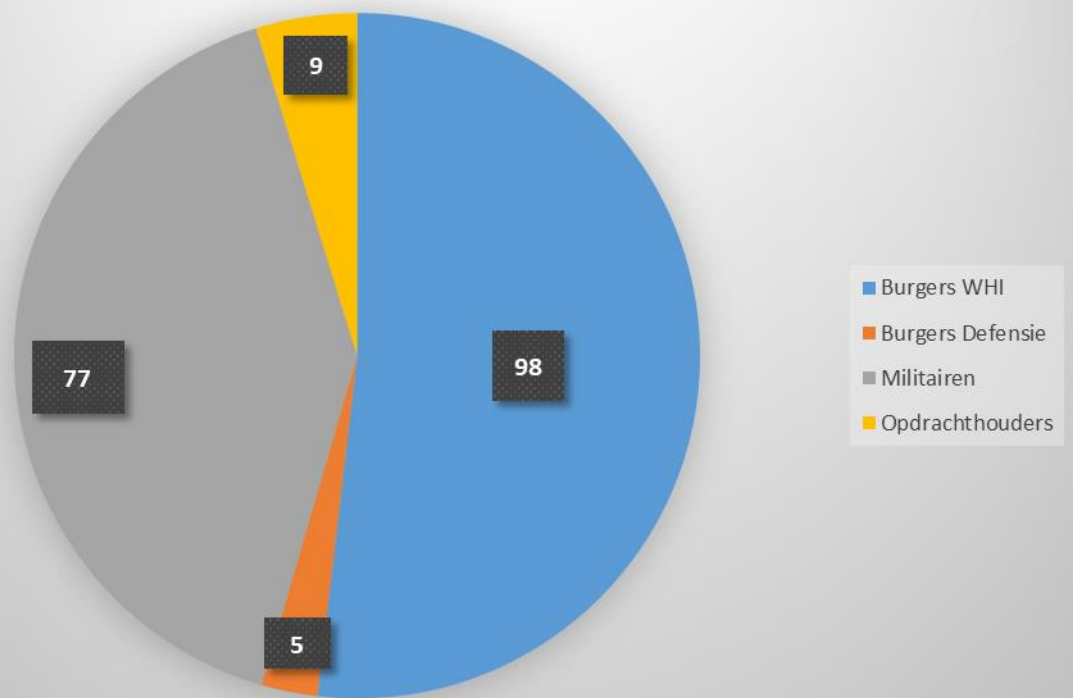
Type last	31/12/2020
Subtotaal aankoop goederen	24.996
Gedetacheerd personeel	2.268.142
Onderhoud	829.353
Consultancy, honoraria en steun	268.884
Verhuringen	180.886
Energiekosten	314.625
Bewaking	417.779
Grafisch werk en reclame	129.297
Klein materiaal	183.600
Gidsen	72.704
Informaticakosten	77.245
Varia	4.644
Telefoon en post	78.544
Restauratiekosten	9.416
Zendingskosten	17.303
Verzekeringen	17.779
Vertaalbureau	2.157
Opleiding	9.944
Lidgelden	4.950
Artiesten	1.824
Sociaal secretariaat	-
Subtotaal diensten	4.889.077
Lonen	6.775.064
Variatie op de voorziening van het vakantiegeld	-601.438
Andere elementen in de personeelslasten	197.494
Subtotaal personeelslasten	6.371.121
Subtotaal afschrijving	394.320
Subtotaal waardecorrectie op de vorderingen	15.012
Subtotaal dotatie voor de voorzieningen	15.100
Subtotaal andere bedrijfskosten	8.950
Subtotaal niet-weerkerende bedrijfskosten	345
Subtotaal financiële lasten	57
Totaal	11.718.978

De lasten zijn als volgt over de verschillende sites verdeeld:

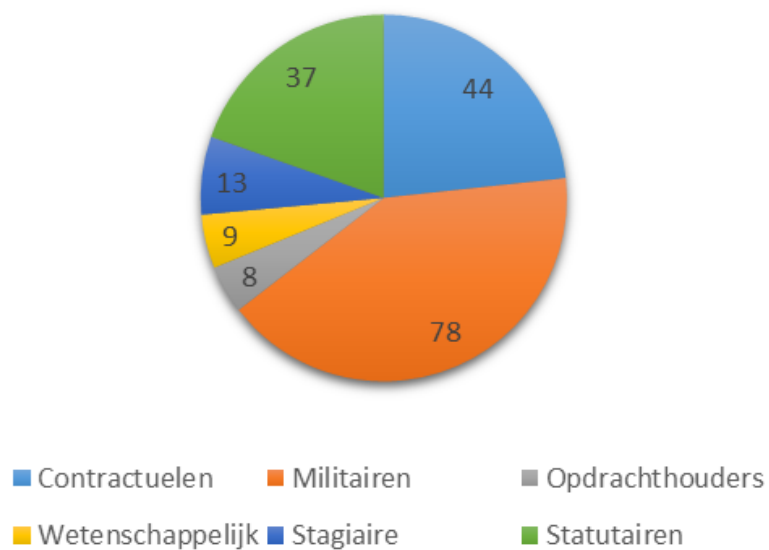
Sites	Montant en 2020
Administration centrale	9.570.933
Musée Royal de l'Armée et d'Histoire militaire	1.456.456
Mémorial national du Fort de Breendonk	210.886
Bastogne Barracks	213.391
Boyau de la Mort	89.736
Gunfire	74.089
Bunker de commandement de Kemmel	68.774
Landen	34.713
Total	11.718.978

Het personeel in dienst bij het WHI op 1 januari 2020

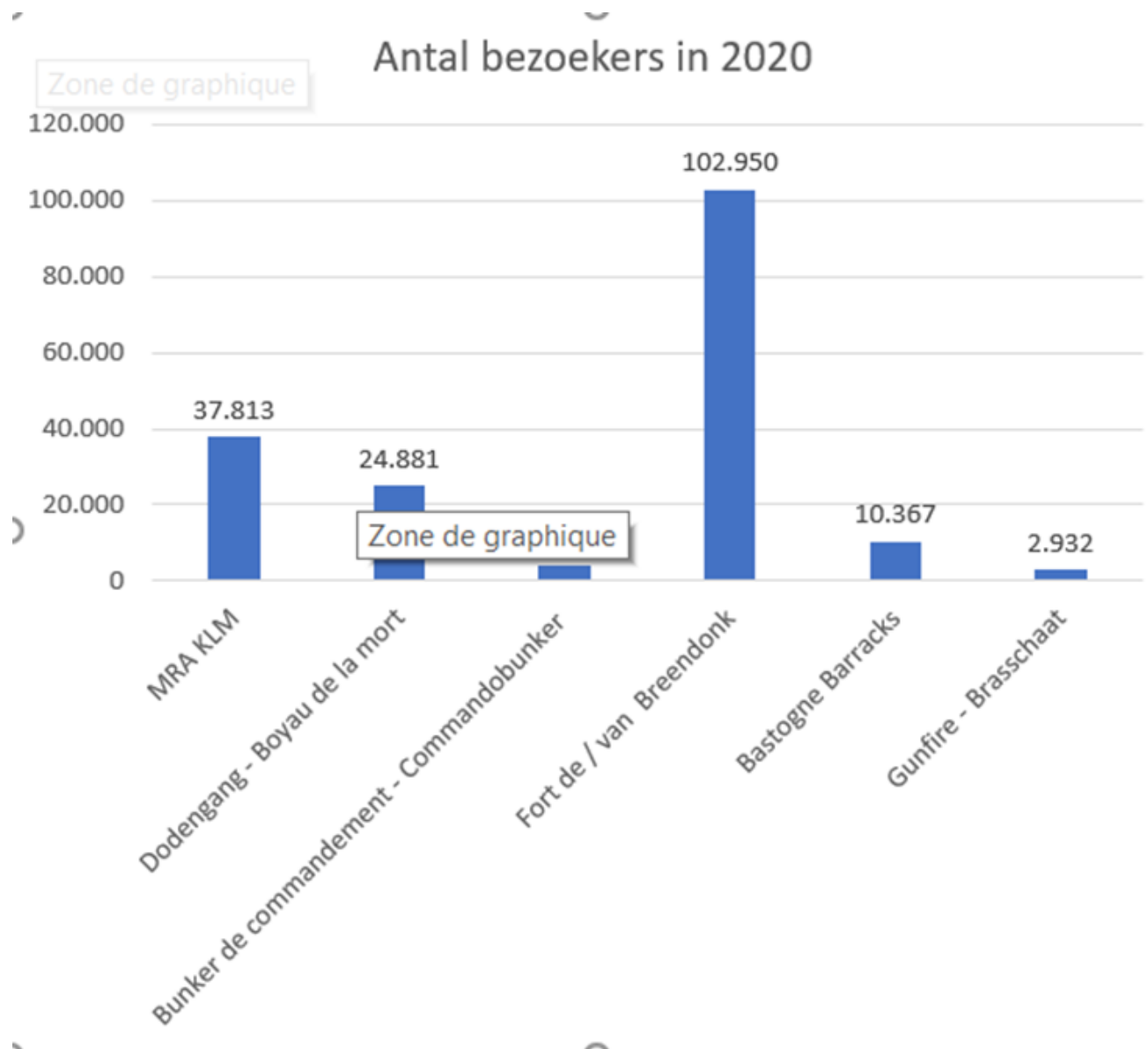
Statuut van het personeel

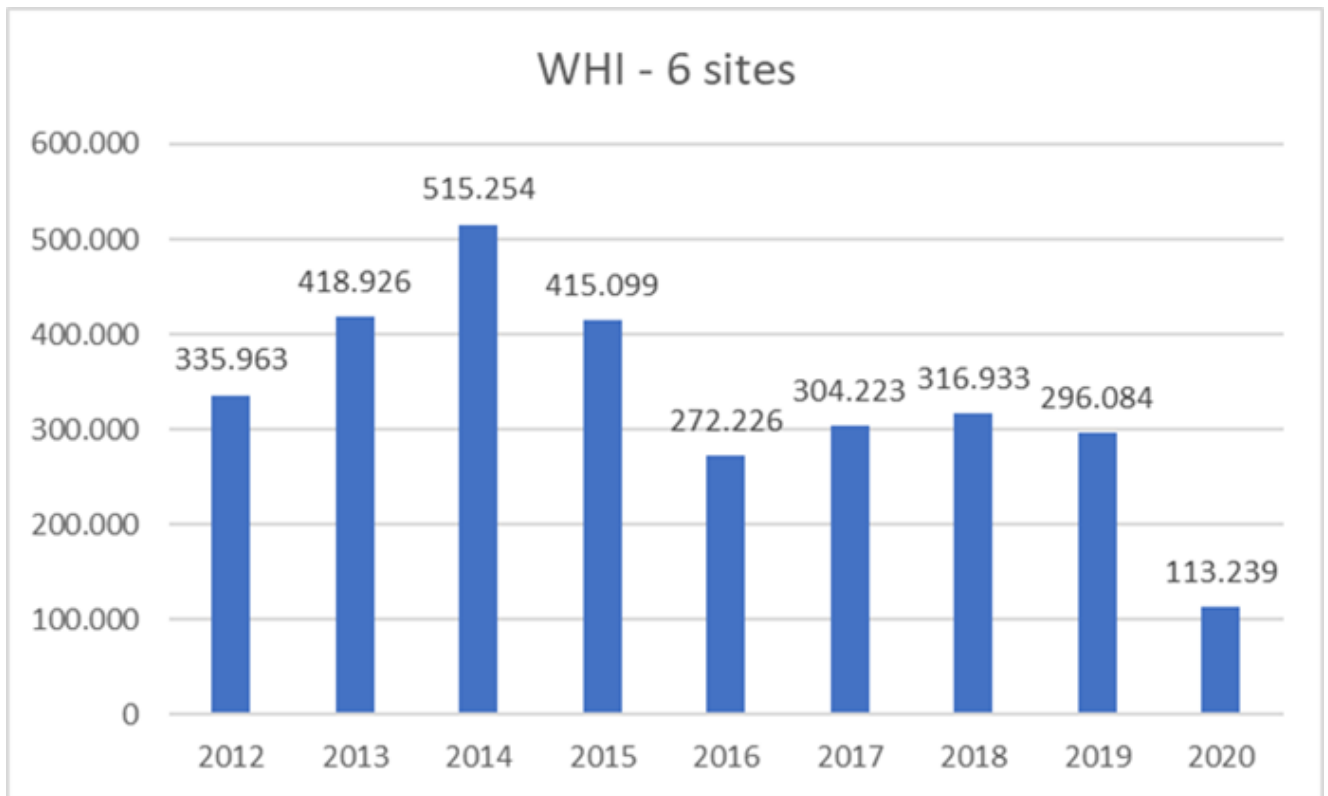
Bezoekerscijfers

De coronacrisis heeft uiteraard sporen nagelaten (meer dan 3 maanden sluiting). 2020 telt slechts 38,25% van de bezoekers tegenover 2019

Aantal bezoekers tussen 2012 en 2020, ongeacht de site

Een publicatie van het War Heritage Institute

Verantwoordelijke
uitgever:
Michel Jaupart
Jubelpark 3
1000 Brussel

Bijdragen
Alessandra d'Angelo
Anne Godfroid
Betty De Lanoeye
Christine Van Everbroeck
Ellen Lefèvre
Erik Janssen
Hannes Van Wymelbeke
Herbart Beyers
Henri De Gyns
Ilse Bogaerts
Jean Cardoen
Kevin Gony
Manuel Duran
Michel Jaupart
Natasja Peeters
Olivier Van der Wilt
Pascale Bauwens
Patricia Van Reeth
Pierre Lierneux
Piet Veldeman
Rik Brulez
Sandrine Place
Sandrine Smets
Soen Janssen
Virginie Catrin
Wannes Devos
Yves Perger

Coördinatie en eindredactie
Pascale Bauwens

Vertaling
Diane Vanthemsche

Lay-out
Pascale Bauwens

Foto's
War Heritage Institute
Jerusalem Pierard
Luc Van de Weghe
Josse Vandenstein

Het WHI is op verschillende
platforms aanwezig

Instagram :
<https://www.instagram.com/warheritage>

Twitter :
<https://twitter.com/warheritage>

Linkedin :
<http://linkedin.com/company/war-heritage-institute>

Volg ons op: www.warheritage.be

VISITEZ LES DIFFÉRENTS

SITES

1 | Musée royal de l'Armée
et d'histoire militaire

2 | Mémorial national du Fort de Breendonk

3 | Bastogne Barracks

4 | Boyau de la Mort > Dixmude

5 | Gunfire > Brasschaat

6 | Bunker de commandement - Kemmel
> Heuvelland

www.warheritage.be

War Heritage Institute |
Parc du Cinquantenaire 3
B-1000 Bruxelles
info@warheritage.be

6 Loterie Nationale .be

| E.R. > Michel Jaupart | Parc du Cinquantenaire 3 / 1000 Bruxelles ©2020 |